

VOJENSKÝ CVIČEBNÍ ŘÁD.

— 1918. —

»Universelle«, Imprimerie Polyglotte, Roma.
Vydala redakce »V Boj«.

VŠEOBECNÁ USTANOVENÍ.

Základní pojmenování.

Ceskoslovenský voják bez hodnosti se jmenuje »Střelec«.

Skupina vojáků pohromadě dlících tvoří »družstvo«.

Nejmenší jednotka jest »roj« (vedoucí: rojař)

Několik rojů tvoří »četu«

» čet tvoří »rotu«

» rot tvoří »prapor«

» praporů tvoří »pluk«

dva nebo více pluků tvoří »brigádu«

dvě nebo více brigád tvoří »divisi«

dvě nebo více divisí tvoří »armádní sbor«.

Vedoucí družstva jest »starší družstva« (střelec bez hodnosti).

Mladší poddůstojníci jsou: »svobodník« — »desátník«.

Starší poddůstojníci jsou: »četař« — »strážmistr«.

Důstojnické hodnosti jsou:

Podporučík (Sottotenente).

Poručík (Tenente).

Rotmistr (Capitano).

Velitel praporu (Maggiore).

Podplukovník (Tenente colonello).

Plukovník (Colonello).

General brigádní (brig. gen.)

General divisní (Magg. gen.)

Ceskoslovenský voják nazývá svého představeného dle jeho hodnosti vojenské, ne dle funkce, kterou vy-

konává (na příklad: poručík, velitel roty, není rotmistrem, rotmistra, velícího praporu, nazývají podřízení: »bratře rotmistře« a ne »bratře veliteli«).

Cvičební a taktické názvosloví.

Každý střelec je povinen znáti význam těchto výrazů:

- 1.) Více, než čtyři muži v čelném postoji tvoří »řad«.
- 2.) Dvě řady za sebou tvoří »šik«.
- 3.) V šiku sluje první řad též »první člen«, zadní řad »druhý člen«.
- 4.) Jednotliví muži za sebou, tvoří »zástup«. Vznikne tedy »zástup«, veleno-li z řadu »v pravo (v levo) bok«.
- 5.) Dva muži vedle sebe tvoří »dvojici« (první — druhý).
- 6.) V šiku dva muži za sebou tvoří »spol«.
- 7.) »Dvojstup« vznikne ze šiku povelom »v pravo (v levo) »bok«.
- 8.) V šiku dvě dvojice (dva spoly) za sebou jmenujeme »čtyřstupem«. Čtyřstup značí však také seskupení celého oddílu v bočním postavení ve čtveřicích.
- 9.) »Rozstup« (intervallo, interval) jest prostora mezi dvěma muži, nebo mezi odděleními stojícími vedle sebe.
- 10.) »Vzdálenost« (la distanza — distance) je »mezera« mezi dvěma muži nebo mezi odděleními stojícími za sebou.
- 11.) »Obrat« je změna postoje otočením podél podélné osy.
- 12.) »Seskupení« (formazione — formation) jest způsob sestavení oddílů. Způsob našeho seskupení jest: řad, zástup, šik, dvojstup, čtyřstup, proud atd.
- 13.) »Přeskupení« (trasformazione — transformation) jest změna seskupení (šiku ve čtyřstup a p.)
- 14.) »Směr« (direzioe — direction).
- 15.) »Střelecký řetěz« či krátce řetěz, sestává z rojů rozvinutých k boji.
- 16.) »Rozvinutí« (spiegamento).
- 17.) »Postup« (avanzata).
- 18.) »Útok« (attacco).
- 19.) »Útok na bodák« (assalto).

Pověly, pokyny, znamení a rozkazy.

I. Velitel zařizuje vykonávání své vůle :

1.) »Pověly« (Comando — Comandement).

Pověly se skládají z »návěstí« (avvertimento — avertissement) a z vlastního povelu, který se vyslovuje povýšeným hlasem. Návěstí vyznačuje nejprve žádané seskupení, pak způsob nebo směr provedení, posléze vlastní povel.

2.) »Pokyny« (cenno — signe). Pokyn daný rukou značí totéž jako povel nebo jiný rozkaz. Znamená :

- a) vzpažení pravé paže : »Pozor« !
- b) spustí-li velitel vzpaženou ruku do předpažení, učiní současně obrat směrem předpažené ruky, znamená to pochod směrem kam ukazuje, tedy ku předu, v pravo ; čelem v zad a podobně ;
- c) upažení a po té zkřížení paží na prsou : »Nástup« ;
- d) rychlé vzpažení a spouštění pravice ve směru svislém : poklusem — poklus.
- e) jediné vzpažení a spouštění pravice : »zastavit — stát«.

3.) Znamení nebo signály (segnali — le signal) mohou býti dány : křídlovkou, bubnem, píšťalou nebo napodobením zvířecích hlasů a zvuků v přírodě.

4.) Rozkazy (ordini — lesordres) ; nelze-li použítí povelu, pokynů a znamení, tedy užívá se rozkazů ústních nebo písemných, jež musí býti krátké, přesné a jasné.

VÝCVIK JEDNOTLIVCE.

Základní postavení je: Stoj spatný, paže připaženy. Držení těla budiž přímé, paty semknuty, špičky nohou na délku vlastního chodidla navzájem oddáleny, kolena napiata ; břicho budiž mírně vtaženo, prsa vypjata, ramena ve stejné výši, hlava mužně vztýčena, ruce mírně v pěst v poloze palcové. Tíže těla spočívej na špičkách nohou, což mírným nachýlením ku předu se docílí.

Základní postavení zaujme se na povel :

»Pozor!«

Povelem :

»Pohov!«

dopřáno budiž střelci, kdykoliv toho třeba, zaujati postoj pohodlnější : mírný předkrok v pravo zevnitř, levá noha zůstane

však na místě, které v »pozoru« zaujímal. Hovor a p. rušení klidu jest nepřípustno.

Základní postavení (»pozor«) budiž vždy zaujato, kdykoliv mluví podřízený s nadřízeným.

Pozdrav, pocta budtež vzdávány mlčky, hbitým zdvižením předloktí pravé ruky a dotykem pravého okraje čapky nad vnějším koutkem pravého oka. Prsty jsou složeny a mírně vyklenuty.

Cvičení řadu.

V řadu stojí borci vedle sebe, jsouce vzdáleni na šíři dlaně; pravý konec řadu (dle borců posuzováno) sluje »pravým«, levý konec »levým křídlem.« Pravé křídlo nazýváme též »vedoucím«, levé »dozorným« křídlem.

Nástup v řad děje se k povelu:

»Nastoupit — v řad!«

Borci postaví se rychle v řad tváří v tvář k veliteli ve vzdálenosti 3 kroků od něho tak, že velcí jsou na pravém křídle a na levém malí.

Není-li řad vyřízen, velitel velí:

»Na pravo (l.) zřídit — řad!«

K tomuto povelu obrátí všichni borci, vyjímaje krajníka na pravém křídle, hlavu v pravo a vyřizují se. Prsa a paty vyřízeného řadu jsou v jedné přímce. Podle potřeby vyřizuje se řad na levo, na střed k povelu:

»Na levo (na střed) — vyřídit!«

Obrat hlavy do původní polohy děje se na ovel:

»Přímo — hled!«

Určí-li velitel střed, nastupuje řad k povelu:

»Střelec X střed; nastoupit — v řad!«

Jmenovaný střelec staví se 3 x před velitele a ostatní podle velikosti buď na pravo aneb na levo.

Povelem:

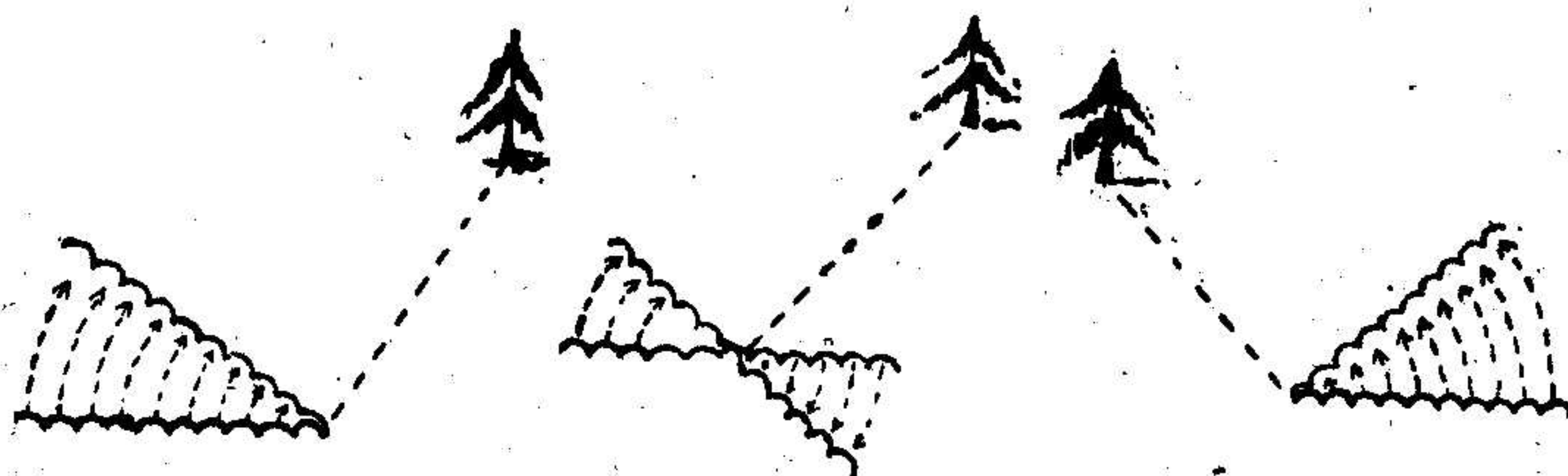
»Rozchod!«

rozpouští velitel řad i jiné útvary.

Změna směru řadu provádí se povely:

»Směrem k (vys. budově) . . , nebo střed (levé křídlo) — směrem k . . . »vyřídit!«

Borec, stojící na označeném místě řadu, obrátí se směrem k jmenovanému předmětu hned na návěští »L. křídlo (střed) směr k . . .«; ostatní zaujmou nový směr na povel »vyříditi!«

Obraty na místě.

Ve cvičeních pořadových přijat čtvrt, půl i celý obrat. Má-li býti vykonán $\frac{1}{2}$ obrat, velí velitel:

»*V pravo* (v levo) — *bok!*«

Obrat děje se na patě nohy, stejnojmenné s povelom, za pomoci špičky druhé nohy (1. doba), načež noha, která obratu pomáhala špičkou, přisune se v přesný stoj spatný (2. doba).

»*V levo* (v pravo) — *čelem!*«

Jest též půlobrat, jež provádíme výše popsaným způsobem.

Čtvrtobrat ze řadu děje se ku povelu:

»*Na pravo* (na levo) — *příč!*«

jak u $\frac{1}{2}$ obratu bylo popsáno. Obracíme se však pouze o 45° ve stranu v povelu označenou. — Do původního postavení vracíme se k povelu:

»*Zpět* — *čelem!*«

Celý obrat děje se vždy v levou stranu, tudíž na levé patě a pravé špičce, a to vždy k povelu:

»*Čelem* — *v zad!*«

Všechny obraty konáme na dvě doby v tempu pochodovém.

Povel:

»*V poklek!*« budiž nahrazen povelom »*klek!*«

vykonáváme jej na tři doby: 1.) čtvrtobrat na pravo
2.) stoj zákročný v pr. dovnitř (pr. noha asi 30 cm za levou)
3.) klek na pravé koleno a přised k patě klečící.

»*V stoj!*« nahražen jest ve Francii povel »*Vztyk!*«

Výkon jeho: na 1. dobu povstaneme a vrátíme se přinožením pravé nohy k levé do základního postoje.

Jiný povel jest:

»*K zemi!*«

Aby výkon byl jednolitý, necht' vykonají borci $\frac{1}{4}$ obrat na pr. (1. doba), klek na obě kolena (s puškou) s oporou o zbraň a na 3. dobu položí se k zemi (opírajíce se o předloktí levé ruky) ku předu, aniž nohy jsou vymršťovány nazad. Je-li cvičení to se zbraní, položíme pušku na předloktí levé ruky.

Pochod a jeho druhy.

Ku předu vykročíme k povelu:

»*Pochodem — pochod!*«

K návěští »pochodem« přenese střelec tíži na pravou nohu a na vlastní povel »*pochod*« zvedne levou nohu, ohnutou v koleně, ku předu, mrští bércelem ku předu až noha v koleně se napne a současně došlápne celou šlápí na 75 cm. před nohu pravou. S dokrokem levé nohy přenese se tíž těla na tuto nohu, aby se uvolnila pravá noha a tak přenáší se rovnováha s nohy na nohu střídavě dále. Děje-li se pochod v zástupě, jest dbáti, »*zákrytu*« v řadu »*vyřízení*«. Směr udává pravé křídlo, není-li velitelem určen střed anebo levé křídlo.

Ruch obyčejného pochodu jest 115 kroků za minutu.

Pochod zastavíme povelu:

»*Zastavit — stát!*«

Před povelu pojmenován budiž oddíl, který má býti zastaven, je-li obava, že by došlo k nedorozumění.

Normální délku kroku krátíme o polovici k povelu:

»*Zkrátit — krok!*«

V normální pochod přecházíme povelu:

»*Plný — krok!*«

Ruch pochodu zrychlujeme poklusem. Poklusu užíváme k rychlému provádění přeměn v různých útvarech, k bystrému překonání větších vzdáleností a jako vydatného cvičení. Přechod v poklus děje se na povel:

»*Poklusem — poklus!*«

K návěští »poklusem« skrčí střelci paže zapažmo a na vlastní povel »poklus« poskakují na špičkách nohou na 90 cm ku předu

v ruchu 180 kroků za minutu. V poklus možno přejíti ze stoje i z pochodu. Zastavení aneb přechod v pochod děje se na povel:

»*Zastavit — stát!*« aneb *Pochodem pochod!*«

načež změna poklusu v zastavení aneb v krok provede se na čtvrté tempo.

Po každém déle trvajícím poklusu dopřejme plícím, srdci a všemu vzrušenému ústrojí vrátiti se ke klidné práci pochodem, nařízeném povelém »*Pochodem pochod!*« a uvedeném v pořádek povelém:

»*Zřít — krok!*«

Obraty v pochodu vyžadují značné pozornosti nejen u cvičence, nýbrž i u velitele. Povel musí padnouti na patřičnou nohu (při obratu v levo a při celém obratu — na *levou* nohu, při obratu v pravo — na *pravou* nohu.) Jakmile vlastní povel »*bok!*« dopadl, jest nutno vykonati ještě výkrok druhou nohou (1. doba), pak obrat na špičkách obou nohou ve stranu označenou a hned výkrok nohy stejnojmenné s obratem ve směru nově zaujatém (2. doba).

Povely k půlobratům:

»*V pravo* (v levo) — *bok!*«

Do původního směru:

»*V levo* (v pravo) — *čelem!*«

Povely k čtvrtobratům:

»*Na pravo* (na levo) — *v příč!*«

Do původního směru:

»*Zpět — čelem!*«

Bylo-li původní postavení bočné zní návratný povel:

»*Zpět — v bok!*«

Velitel dbej předložek *v* a *na*. Půlobratům předchází předložka — *v*, čtvrtobratům — *na*.

Celý obrat velí se vždy:

»*Čelem — v zad!*«

Zástup možno přetvořiti v řad z místa i z pochodu povelém:

»*V řad srazit v pravo* (v levo) — *čelem!*

Střelec v čele zástupu stojící (z místa) aneb krácející (z pochodu) zachová se tak, jakoby mu bylo veleno »*zastavit stát!*« (byl-li zástup v pochodu) — tudíž zastaví se, obrátí se však ještě ve stranu povelém označenou. Ostatní střelci činí postupně totéž, jakmile se přiblíží svému předníku, tak, aby po obratu zbyla mezi nimi pouze vzdálenost na šíři dlaně.

Zatáčení řadu z místa děje se na povel:

»*V pravo* (v levo) *zatočit — pochod!*«

Celý řad vykročí prvním krokem plně, načež točné křídlokráčí stále plným krokem, kdežto ostatní střelci zkracují krok tím více, čím blíže jsou k osnému křídlu, jež se pohybuje po oblouku o poloměru 2 kroků. Rozstup zachován buď od osného křídla, a vyřizováno budiž podle točného křídla. V zatáčení pokračuje se tak dlouho, dokud nezazní povel:

»*Četa* (a p.) — *stůj!*« aneb »*Přímý — směr!*«

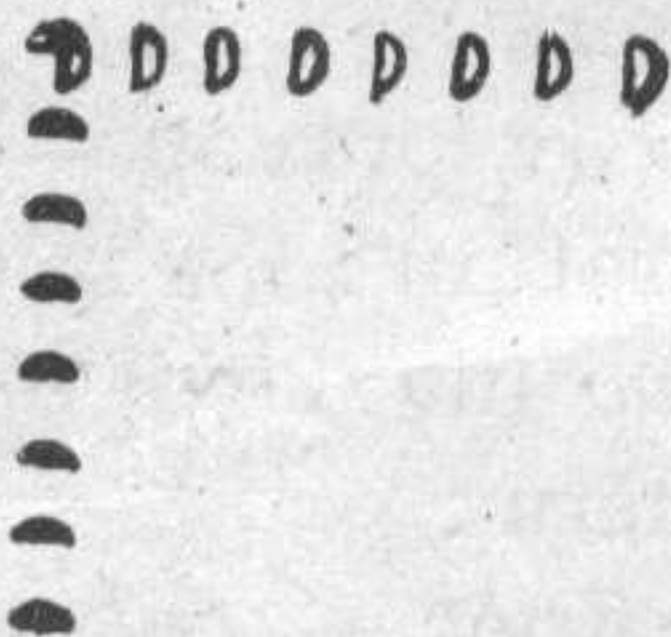
Na tento povel vykročí celý řad plným krokem novým směrem, jež velitel označí na př.: »*Směrem k . . . (nádraží!)*«

Z pochodu děje se zatáčení k povelu:

»*V pravo* (v levo) *zatočit! — Žatoč!*«

jež děje se podobně jako »z místa«.

Zatáčení zástupu (změna směru) z místa i v pochodu děje se k týmž povelům jako u řadu. Při zástupu tedy výkon povelu »v pravo zatočit — pochod« obrazí se nám takto:

Největší možné zatáčení zástupu jest protichod. Povel: »*V pravo* (v levo) *protichod! Pochodem — pochod!*« (z místa.)
Nebo:

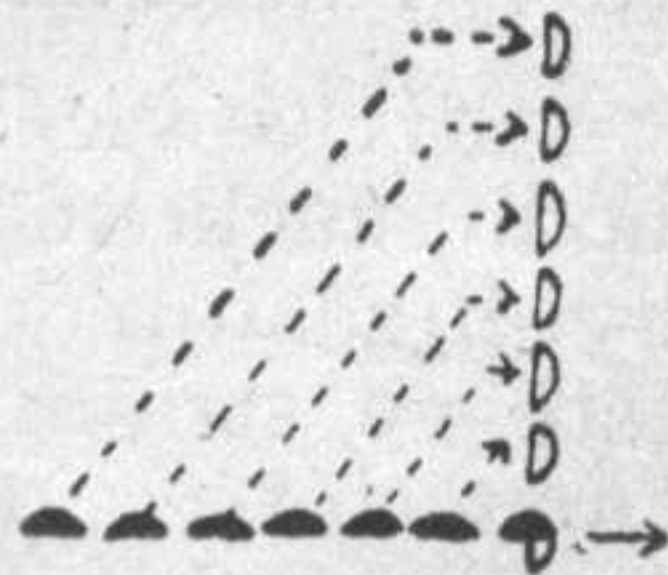
»*V pravo* (v levo) *protichod!*« (v pochodu.)

Při protichodu pohybuje se vytočená část řadu těsně podle části jdoucí ještě původním směrem.

Vzpříčení ze řadu: na místě děje se na povel:

»*Bočně v řad, na pravo* (na levo) — *příč!*« »*Pochod!*«

Krajník, stojící na křídle v povelu označeném vykoná ihned půlobrat ve stranu, jež byla velena, a ostatní borci řadu zaujmou čtvrtobratem směr, jímž vykročí na povel »pochod!« Krajník obrátivší se v nový směr stojí nepohnutě, ostatní borci plným krokem kráčí vzpříčeným směrem a přiřazují se postupně v nově vzniklý řad, kdež se zastaví.

Totéž možno provést i z *pochodu*, však bez povelu »pochod«, při čemž krajník po náležitém obratu kráčí zkráceným pochodem, v nějž přejdou i ostatní střelci, jakmile dosáhli nově utvořeného řadu.

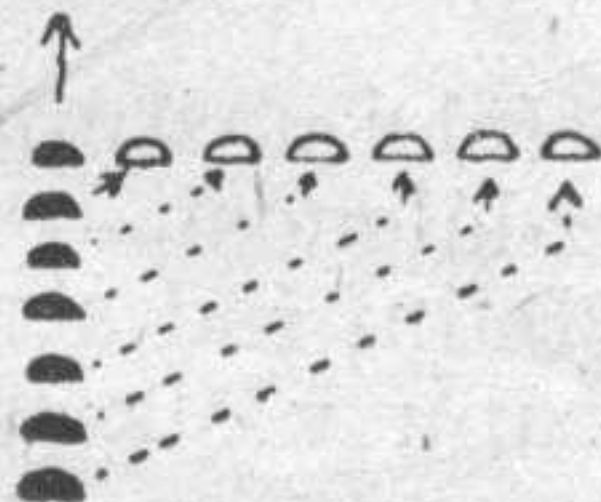
Vzpříčení ze zástupu: na místě děje se k povelu:

»Čelně v řad na pravo (na levo) přič!« »Pochod!«

v *pochodu*:

»Čelně v řad na pravo (na levo) — přič!«

Výkon jest týž, jak popsán výše u vzpříčení ze řadu, s tím rozdílem, že borec v čele stojící aneb krácející nevykonává obratu.

Rozstup a sraz řadu. Řad může se rozstupovati a srážeti na pravo, na levo, ze (do) středu. Rozstup koná se k povelu:

»Na pravo (na levo) ze středu na X kroků — rozstup!«

Levý (pravý) krajník aneb borec ve středu stojící (krácející) zůstane stát (nebo zachová směr), ostatní pak vykonají půlobrat (při pochodu čtvrtobrat) ve stranu v povelu označenou, majíce hlavu obrácenou obličejem tak, aby viděli svého druhá za sebou, a rychlým pochodem snaží se dosíci udaného rozstupu. Aby obrat hlavy byl jednotný, buďtež všechny obličeje obráceny tam, kam hledí krajník aneb střed. Obrat děje se na dvě tempa a na 3. dobu budiž vykročeno; po dosažení náležitého rozstupu každý borec obrátí se do původního směru.

Sraz velí se povellem:

»Na pravo (na l.) do středu — sraz!«

Provádění jest podobné jako při srážení řadu v pr. (v l.) »čelem«.

VÝCVIK ŠIKU.

Zdvojením řad vzniká šik. Přijata vzdálenost 120 cm druhého řadu od prvního. Střelci druhého členu kryjí na své předníky prvního členu. Dva za sebou stojící střelci, tudíž i z prvního a i z druhého členu, tvoří »spol«; sami se nazývají »spolníky«. Šik možno tvořiti buď srazem ze řadu nebo vlastním nástupem v šik.

Přeskupení ze řadu děje se takto:

Velitel: »Na první a druhé odpočítat.« (Odpočítává se z prava na levo, střelci předávajíce svoje čísla sousedům, činí tak obratem hlavy v levo.) Na povel:

»V šik srazit na pravo (na levo, do středu) — druzí v zad!«

zaskočí druzí za své první a sestupují se, jak bylo vyloženo při srazu řadu v určenou stranu, kdež po obratu učiní ještě malý krok v zad, aby se docílilo vzdálenosti druhého řadu od prvního 120 cm.

Přímý nástup v šik. Povel:

»Nastoupit — v šik!«

Střelci nastupují ihned do dvou vyřízených řad za sebou, jichž vzdálenost — 120 cm.; velcí na pravé křídlo, malí na levé. Přední řad staví se na vzdálenost 3 kroky za velitele. Při nástupu v šik může velitel určit střed šiku povel:

»Střelec X střed; nastoupit — v šik!«

Jmenovaný postaví se 3 kroky za velitele a jest směrodatný při vyřízení a rozstupu. Ostatní borci, majíce to na zřeteli, se přiřazují, jak při povelu *»v šik — nastoupit!«*

Vyřízení šiku. Povel: *»Na pravo zřídít — šik!«* vyžaduje vyřízení na pravo, tak jako bylo prováděno u řadu. Povel: *»Na levo (na střed) — zřídít šik!«* značí směr vyřízení buď na levo nebo na střed. Předložka *na* — budiž přesně dodržována a zřetelně vyslovována.

Při vyřizování šiku vyřizuje pouze přední řad a druhý řad zaujme příslušnou vzdálenost od prvního. »Spolníci« přesně na sebe kryjí. Přední řad šiku jmenujeme *vždy* prvním, zadní — druhým členem.

Přeskupení šiku v řad děje se na povel:

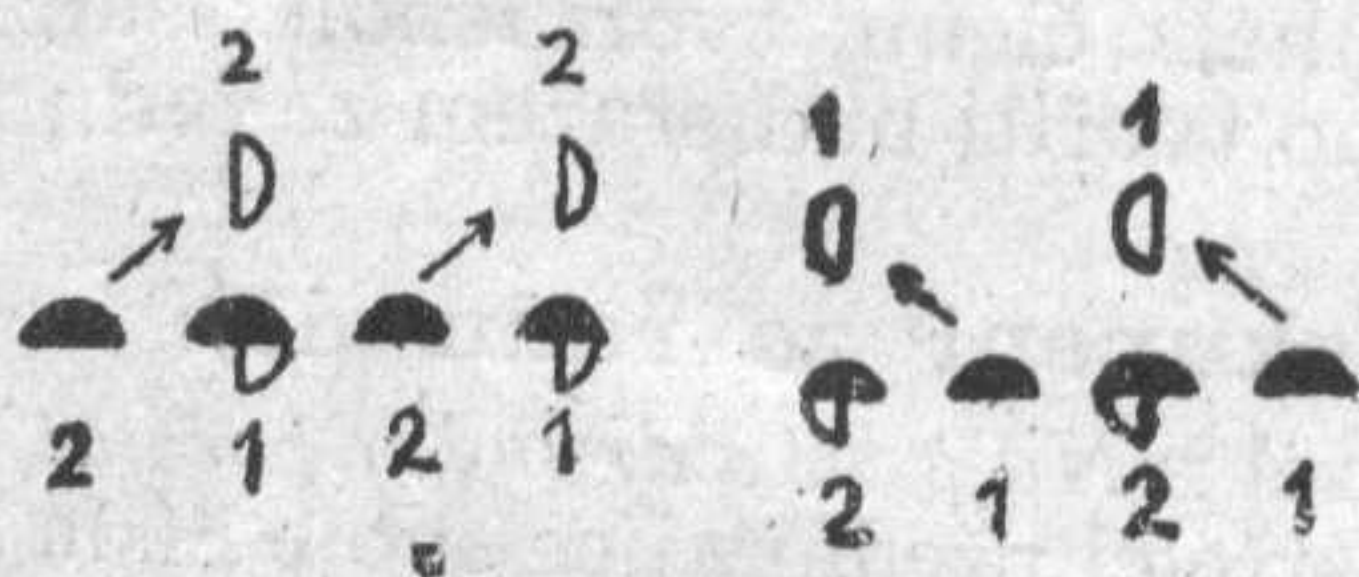
»V řad ustoupit na levo (na pravo) (ze středu) — druzí v před!«

Rozstup koná se jako u řadu s tím rozdílem, že spolníci druhého členu přistupují na levou stranu ke svým spolníkům prvního členu, když byla získána dostatečná mezera pro ně v prvním členu.

Přeskupení řadu v dvojstup provede se k povelu:

»Dvojstup v pravo (v levo) — v bok!«

v tempu pochodovém na tři doby: na první dobu vykonají všichni střelci půlobrat v pr. (v l.) bez přísunu nohy, na druhou

dobu přistupují druzí levou nohou na levo k prvním, aby se octli po levém boku svých prvních a na třetí dobu přisunou

pravou k levé. První, vykonavše obrát, vyčkají třetí doby a pak současně s druhými přirazí levou nohu k pravé. Děje-li se obrát v levo, vykonají práci prvých druhí a naopak, první přistupuje ovšem k svému druhému po pravý bok.

Dvojstup ze šiku vznikne pouhým půlobratem na povel

»Dvojstup v pravo (v levo) — v bok!«

Je-li na to veleno — »pochod« přistoupí pravý zástup prvním krokem k levému.

Šik z dvojstupu a) *na místě*: obdržíme opět půlobratem na povel:

»Šik v levo (v pravo) — čelem!«

b) *Z pochodu* zní povel:

»V šik srazit v levo (v pravo) — čelem!«

Provedení: dvojice v čele dvojstupu kráčející, zachovají se podobně jako by byl dán povel: »V řad srazit v l. (v pr.) čelem!« s tím rozdílem, že střelci druhého řadu vykonají ještě malý krok v zad, aby získána byla vzdálenost 120 cm.

Dvojstup ze řadu v pochodu. Povel:

»Dvojstup v pravo (v l.) — v bok!«

Provedení: Povel »bok!« budiž vyřčen tak, aby padl na pravou nohu, načež vykonají druhí levou nohou ještě plný, pravou však jen zkrácený krok a pak na druhé tempo se všichni obrátí v určenou stranu, na třetí dobu přistoupí druhí po bok k prvním, kteří jim to usnadní ještě jedním zkráceným krokem, a pak společně vystoupí ku předu plným krokem.

Řad z dvojstupu. Povel:

»V řad v pravo (v levo) — čelem!«

na místě i v pochodu provádí se obdobně jako při tvoření dvojstupu ze řadu. Výcvik budiž tak veden, aby si dvojice, t. j. v řadu první a druhí vedle sebe stojící na sebe zvyklí a každou změnu současně prováděli.

Dvojstup ze zástupu a) *na místě* děje se na povel:

»Dvojstup — v před!«

Druzí přistoupí levou nohou k prvním na levou stranu jedním krokem ku předu (1. doba) a na druhou dobu přirazí pravou nohu k levé. Byl-li (již odpočítaný) zástup celým obratem obrácen, takže první jsou za druhými, přistupují pravou nohou na pravo k svým druhým první, aby povstaly tu dvojice, které byly odpočítány.

b) *V pochodu.* Povel:

»Dvojstup — v před!«

Provedení: Borci, již jsou označeni jako první, na prvou dobu po povelu vykonají zkrácený krok, druzí pak k nim přistoupí, jak výše popsáno (u a) a na druhou dobu vykročí opět plně.

Zástup z dvojstupu na místě i na pochodu děje se k povelu:

»Zástup — v zad!«

Ti, již přistupovali při tvoření dvojstupu ze zástupu, nyní zastupují.

Tvoření čtyřstupu ze šiku. Povel:

»Čtyřstup v pravo (v l.) — v bok!«

Před provedením buďtež odpočítány spoly na prvé a druhé. Každý řad provede pro sebe obratem dvojice, jak již u řadu bylo cvičeno.

Šik ze čtyřstupu. Povel:

»V šik v pravo (v l.) — čelem!«

Provádění popsáno u tvoření řadu z dvojstupu. Zde vracejí se čtveřice opět v řady, z nichž povstaly. Zárukou správného provádění jest soudržnost dvojenců, kteří veškeré změny vykonávají vzájemně.

Tvoření čtyřstupu z dvojstupu (na místě i v pochodu) se děje na povel:

»Čtyřstup — v před!«

Zadní z dvojenců přistoupí ke svému dvojenci přednímu tak jako bylo cvičeno ze zástupu v dvojstup.

Dvojstup ze čtyřstupu jest řeskupení obdobné jako tvoření zástupu z dvojstupu. Pravidlem budiž, že zaskočí ti,

již při tvoření čtyřstupu z dvojstupu přiskakovali, tedy jako u dvojstupu bylo cvičeno. Povel:

»Dvojstup — v zad!«

Zatáčení šiku. Povel jako u řadu:

»V pravo (v l.) zatočit — Pochod!« (z místa)

V pochodu zní povel:

»V pravo zatočit. — Zatoč!«

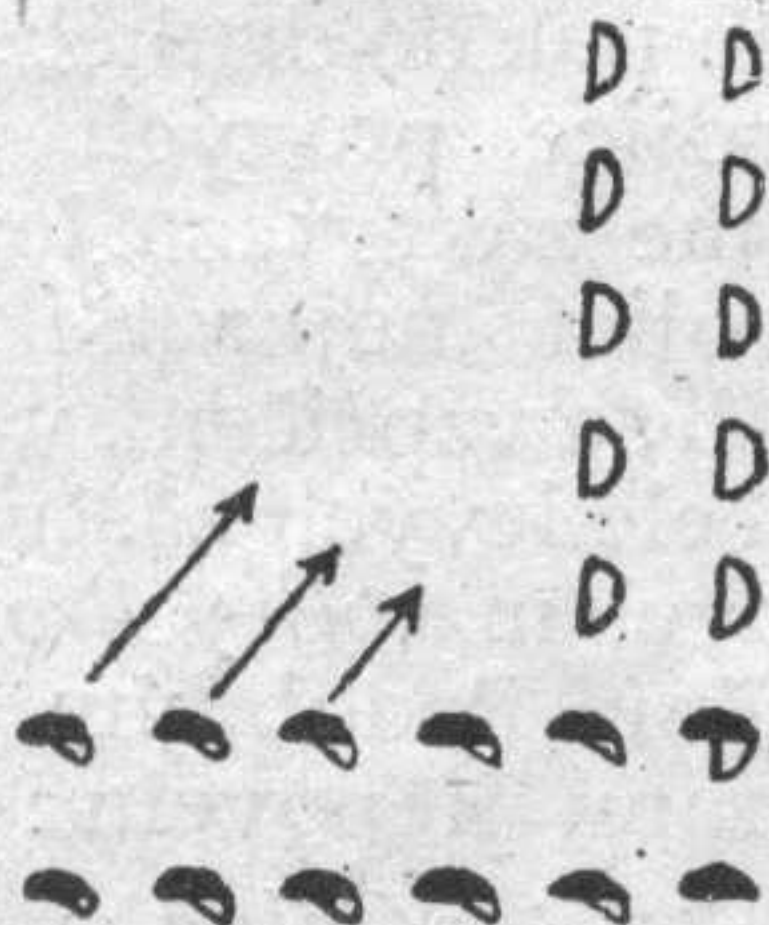
osné křídlo

Prvý řad provádí zatáčení obvyklým způsobem; točné křídlo pohybuje se zkráceným krokem v oblouku o poloměru 2 x; druhý řad zatáčí též pro sebe, jeho osné křídlo postupuje po téže oblouku, jež opisovalo osné křídlo prvního řadu.

Bočná změna šiku vzpříčením.

»Bočně v šik na pravo (na l.) — v příč!«
Pochod!

Na povel »příč« pravý krajník prvního řadu vykoná půlobrat v pravo (v l.), krajník druhého řadu za ním stojící zůstane stát nepohnutě, všichni ostatní borci vykonají čtvrtobrat na pravo (na l.) a na povel »pochod« vykročí. Je-li změna prováděna na místě, krajník po obratu i na povel »pochod« stojí, děje-li se to v pochodu, krajník po obratu zkrátí krok. V pochodu odpadá přirozeně povel »pochod«; naproti tomu, děje-li se změna z místa nutno velet, jako vždy »pochodem — pochod!«

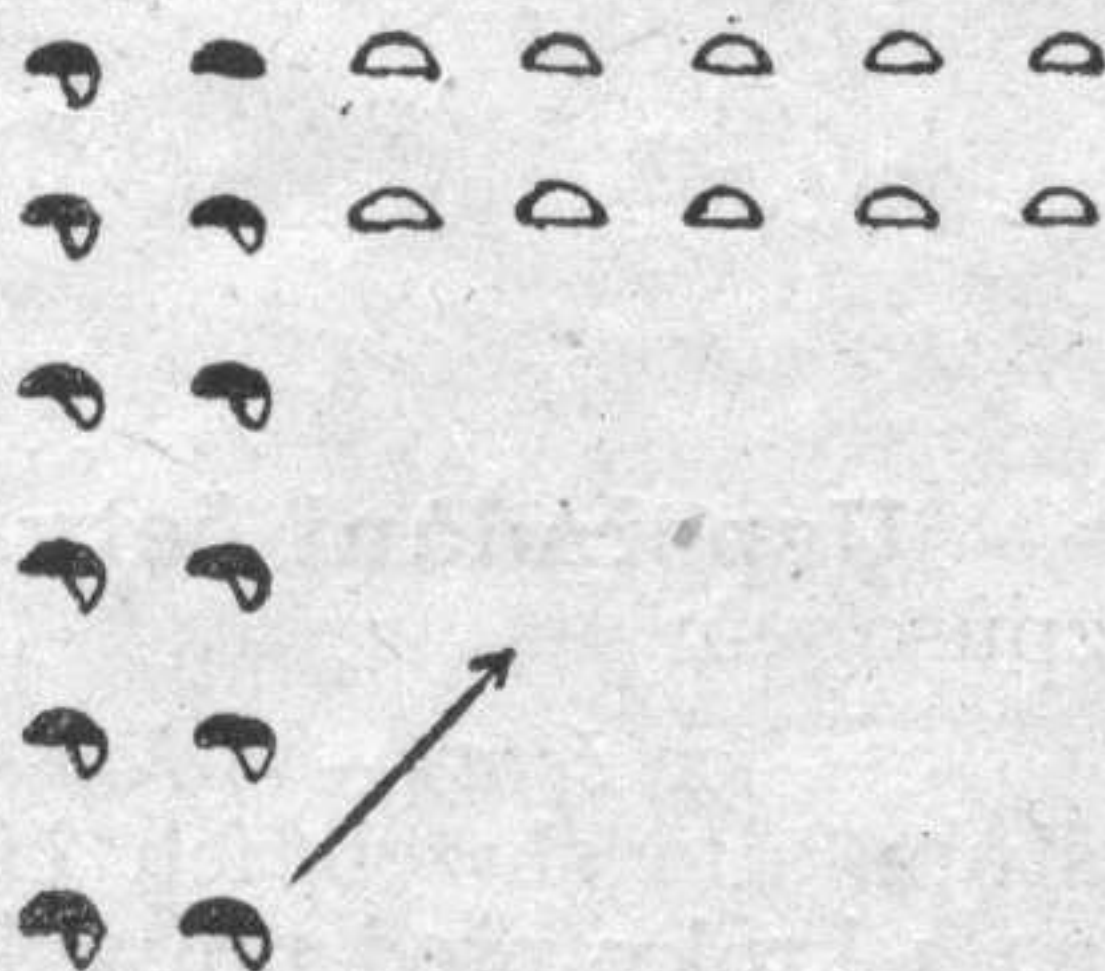
Přeskupení dvojstupu v šik vzpříčením. Povel:

»Čelně v šik na pravo (na l.) — v příč!« *Pochod!*

Borec v čele pr. (l.) zůstane státi, borec v čele levého (pr.) zástupu vykoná půlobrat v pr. (v l.), všichni ostatní čtvrtobrat v pr. (v l.)

Na povel »pochod« vykročí všichni kromě borce v čele pr. (l.) zástupu a zaujmou nové postavení, jak u řadu bylo nacvičeno.

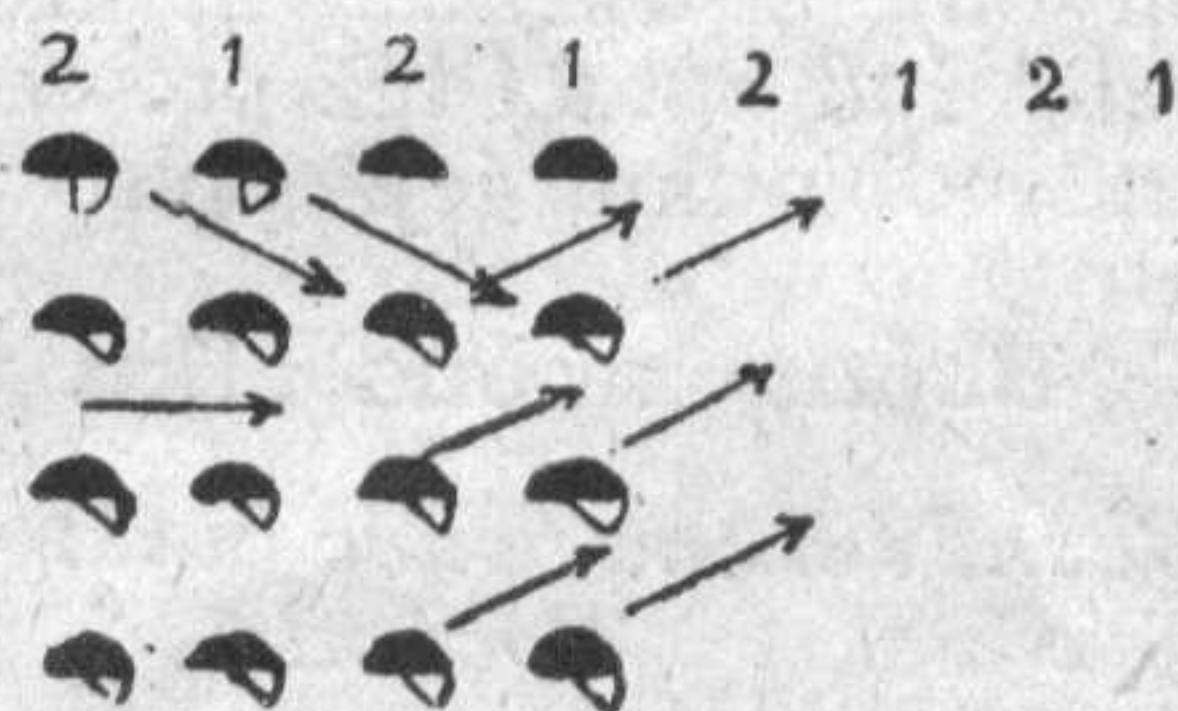
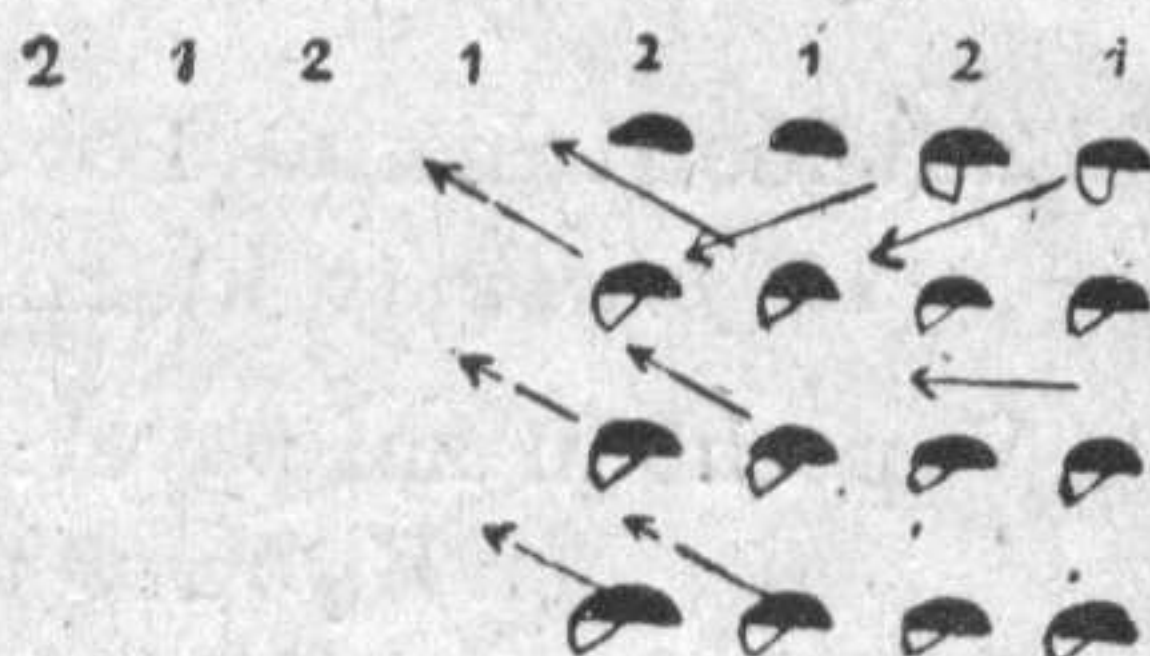
V pochodu odpadá povel »pochod« krajník v čele na vnitřní straně zkrátí krok a jemu se přizpůsobují i ostatní, jakmile dostihli určeného útvaru.

Vzpříčení ze čtyřstupu Povel:

»Čelně v šik na levo (pr.) — v příči! Pochod!«

Na návěští »příč!« zůstanou borci stojící v čele obou levých zástupů (1. 2) na svém místě bez obratu stát, borci v čele obou pravých zástupů vykonají půlobrat v levo, všichni ostatní vykonají čtvrtobrat na levo. Na slovo »pochod« jdou všichni borci (vyjímaje čelnou dvojici pravých zástupů) vzpříčením do šiku tak, že leví dvojenci dostanou se do prvního řádu v tom vzájemném postavení, v jakém byli ve čtyřstupu, pravé dvojice pak do druhého řádu; čelná dvojice pravých zástupů zaujme zákryt za levou sousední dvojicí nejkratší cestou. Děje-li se vzpříčení v pochodu, odpadá povel »pochod« a dvojice v čele levých zástupů zkrátí krok, v němž přejde i utvořený šik; povel »plný krok« anebo četa, rota — »stůj!« pohyb šiku se mění. Podobným působem provádí se vzpříčení na pravou stranu k povelu:

»Čelně v šik — na pravo v příči!« Pochod!

Cviky na místě a v pochodu se provádí stejně.

»Klek!« provádí se jako u řadu.

»Vztyk!« Provádí se jako u řadu.

»K zemi!« Prvý řad jedním krokem udělá místo řadu druhému.

»Vztyk!« Druhý řad po vyplnění povelu přistoupí jedním krokem na předepsanou vzdálenost.

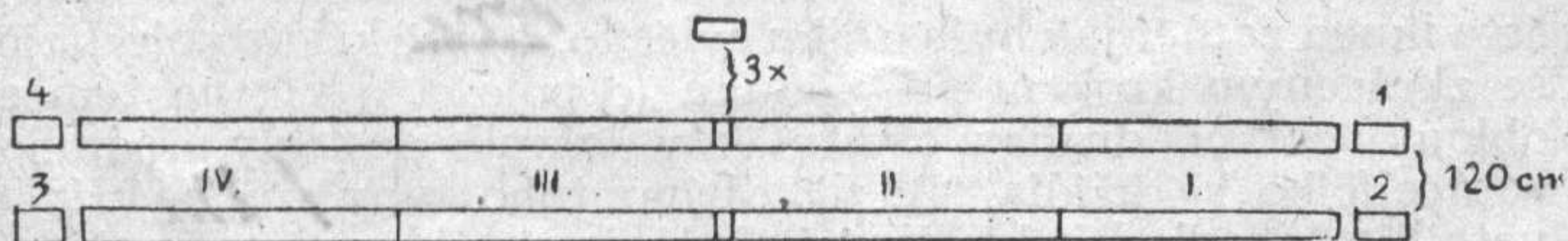
ČETA.

Uspořádání čety provádí se na povely četařovy tímto způsobem

I. »X četa — v řad nastoupit!« Rojaři postaví se do zástupu dle služebních čísel svých rojů — velitel prvního roje na 3 kroky před pravé křídlo čety. Četař uspořádá borce dle velikosti od pravého křídla k levému.

2. »Odpočítat!«
3. »V šik (na pravo, - na levo, - do středu) svazit, druží vzad!«
4. Četař určí střed čety, po případě neplný spol, jež zařadí do středu, aby křídla byla ukončena plnými spoly. Po té vyrovná roje a odpočítá spoly.
5. Rojaři určí střed a své zástupce!
6. Rojaři po vyplnění úkolu jdou na svá místa na křídlech čety. Velitel 1. roje na pravé křídlo prvního řadu, vel. druhého roje na pr. křídlo druhého řadu, velit. 3. roje na 1. kř. druhého řadu, vel. 4. na 1. kř. prvního řadu.
7. Uspořádanou četu představí četař důstojníku, veliteli čety, vzdáním cti na povel: »Ceta v pravo — hleď!« a potom přímo: »Přímo — hleď!« načež se odeběře na své místo 2 x za levým křídlem.

Cviky v četě odpovídají cvičením v šiku.

ROTA.

Rota je zpravidla skupinou čtyř čet, jež se svými vlastními veliteli jsou podřízeny veliteli roty.

Stojí-li rota v jednom šiku, obdrží čety od pravého křídla k levému postupné označení čísla 1.—4. Stojí-li rota v proudu, číslují se čety od předu do zadu.

Základní postavení roty: »čelný proud« vznikne, stojí-li čety v šikovém postavení za sebou ve vzdálenosti šesti kroků.

Velitelé čet jsou 3 kroky za středem svých čet, četaři 2 kroky za levým křídlem své čety.

Rota nastupuje v základní postavení k povelu :

»X-tá rota — nastoupit !«

Rota se vyřizuje na povel velitele roty :

»Vyřídít !«

Na to pr. křídla všech čet postaví se v zákryt, odměří od prvního řadu ve předu stojící čety vzdálenost 6 kroků k prvnímu řadu následující čety ! Čety vyřizují se podle pravého křídla a kryjí se do hloubky na první četu, tak aby spoly všech čet stály v zákrytu. Je-li zákryt porušen, velí velitel roty :

»zákryt !«

Přejímá-li rotný velitel rotu již uspořádanou, představuje mu ji nejstarší důstojník u roty. Přeje-li si velitel roty, aby rota přešla v pochod, velí : »Pochodem — pochod !« ; je-li rota v souvislosti s několika jinými rotami : »X-tá rota pochodem — pochod !«

Zatáčení roty — (z místa) — děje se na povel :

»V pravo zatočit — pochod !«

Všechny čety vykročí prvním krokem plně, načež první četa ihned zatáčí jak bylo u šiku cvičeno. Točné křídlo pohybuje se zkráceným krokem po oblouku (o polom. 2 x) ; na témže oblouku zatáčí i druhá a ostatní čety, jakmile dostihly předního zatáčejího se křídla. Budiž dbáno toho, aby točná křídla netoliko čet, ale i jednotlivých řadů se na oblouku sešla, čímž vznikne z jednotlivých zatáčejích se řadů pěkná hvězdice. Je-li točným křídlem levé kř., připojí se při vytáčení četaři k prvnímu řadu své čety na oblouku, kdež se zatáčení děje a regulují vytáčení. Když první četa změnila zatáčením směr tak, jak si toho vel. roty přál, vykročí na povel : »přímý směr !« plným krokem ku předu. Totéž vykoná i následující četa, kdež zatočila do téže roviny, jako předcházející četa. V novém směru zachována budiž opět náležitá vzdálenost mezi četami. Na pochodu odpadá povel »Pochod !«.

Změny útvaru (přeskupení) roty :

1.) Ze základního postavení roty (z x čelného proudu) v šik.

Velitel roty :

»Čelně —
v šik !«

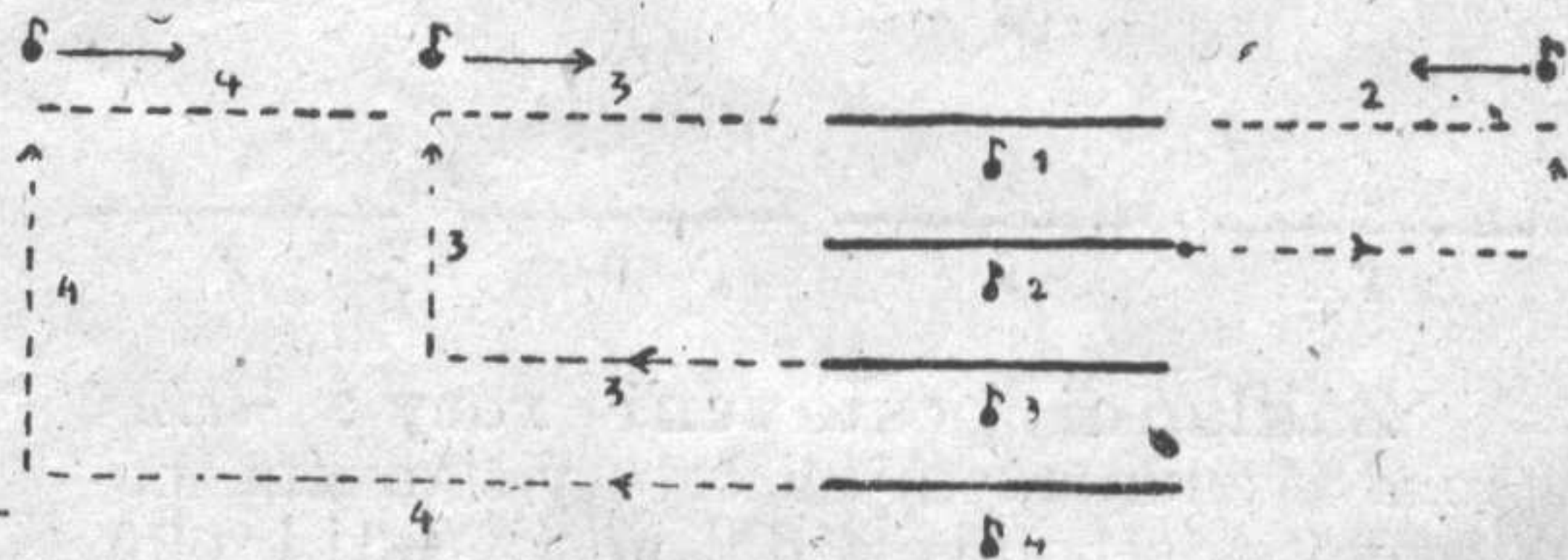
Velitel 2. č. :

»Čtyrstup
v pravo —
v bok !«

Velitel 3. a

4. čety :

Čtyrstup v levo — v bok !«

K povelu vel. roty : »Pochod !« vykročí 2., 3., a 4. četa směrem, ježž obratem zaujaly, načež postupně obrátí se půl obratem v šik do téhož směru, ježž má stojící (1.) četa. Obrát a změna čtyřstupu v šik děje se tehdy, když se četa posunula pochodem ku předu o svou šíři mimo sousední četou na povel velitele čety : »V šik v levo (v pr.) — čelem !«

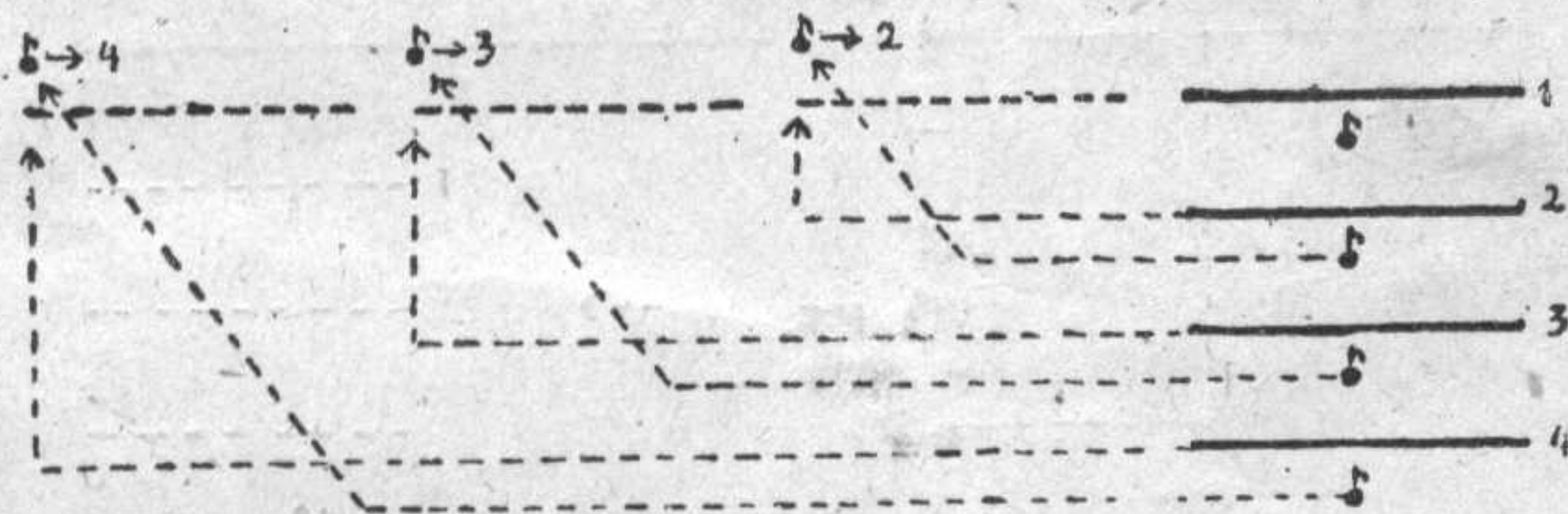
Pochod v šiku trvá tak dlouho, pokud se četa neocitne na stejné výši s prvou četou (stojící č.), kdež k povelu vel. čety : »Zastavit — stát !« se zastaví. (Viz diagram 1.; kdež naznačeno postavení vel. čet při zavádění čet.)

2.) Přeskupení proudu v šik do levo se děje : Vel. roty :

(diagram II.) »Čelně na levo (pr.) — v šik !«

Vel. č. 2., 3. a 4. : »Čtyřstup v l. (v pr.) v bok !« a »Zastavit — stát !« (jako u diagramu I.).

Provádění znázorněné na diagr. I. a II. děje se na místě i v pochodu.

II.

Přeje-li si vel. roty, aby při provádění změn z místa všechny čety — tedy i čelná — vykročily, velí místo »pochod« — »Pochodem — pochod !« Tehdy vykročí i 1. četa plným krokem a ostatní čety pokračují v pochodu, dokud 1. četa v něm setrvá a pak teprv, když v. r. 1. četou zastaví, aneb přinutí ke zkrácenému kroku, zaujmou nařízený útvar.

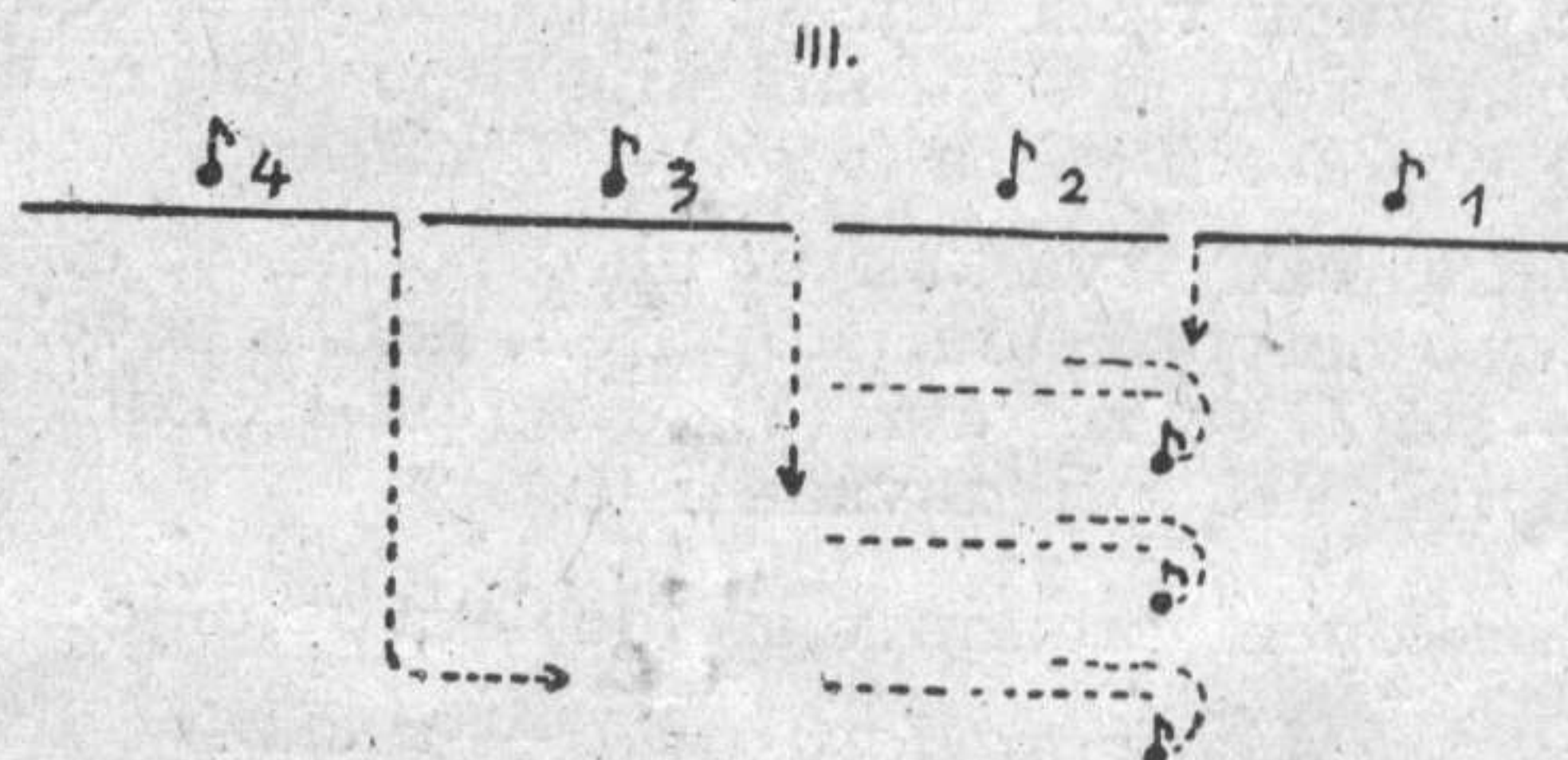
3.) Ze šiku v čelný proud je povel velitele roty :

»Čelně — v proud !«

Druhá četa stojí. Velitel 1. čety : »Čtyřstup v levo — v bok !« vel. 3. a 4. č. : »Čtyřstup v pravo — v bok !«

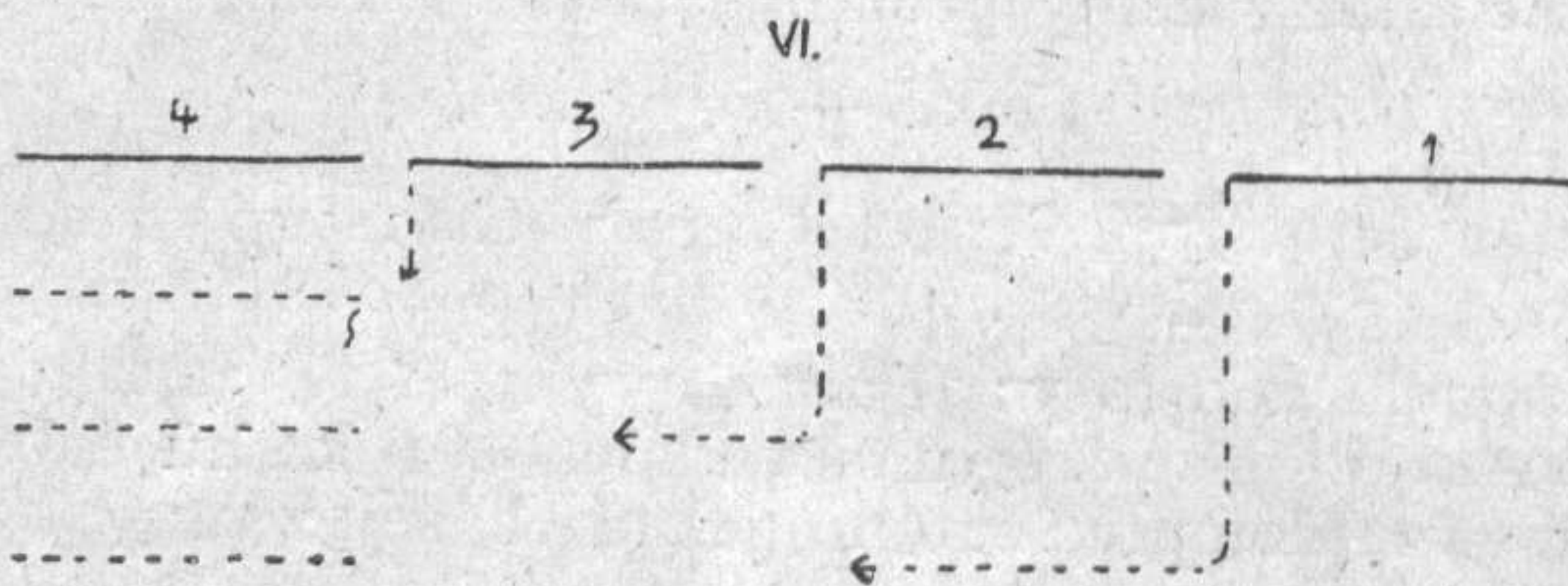
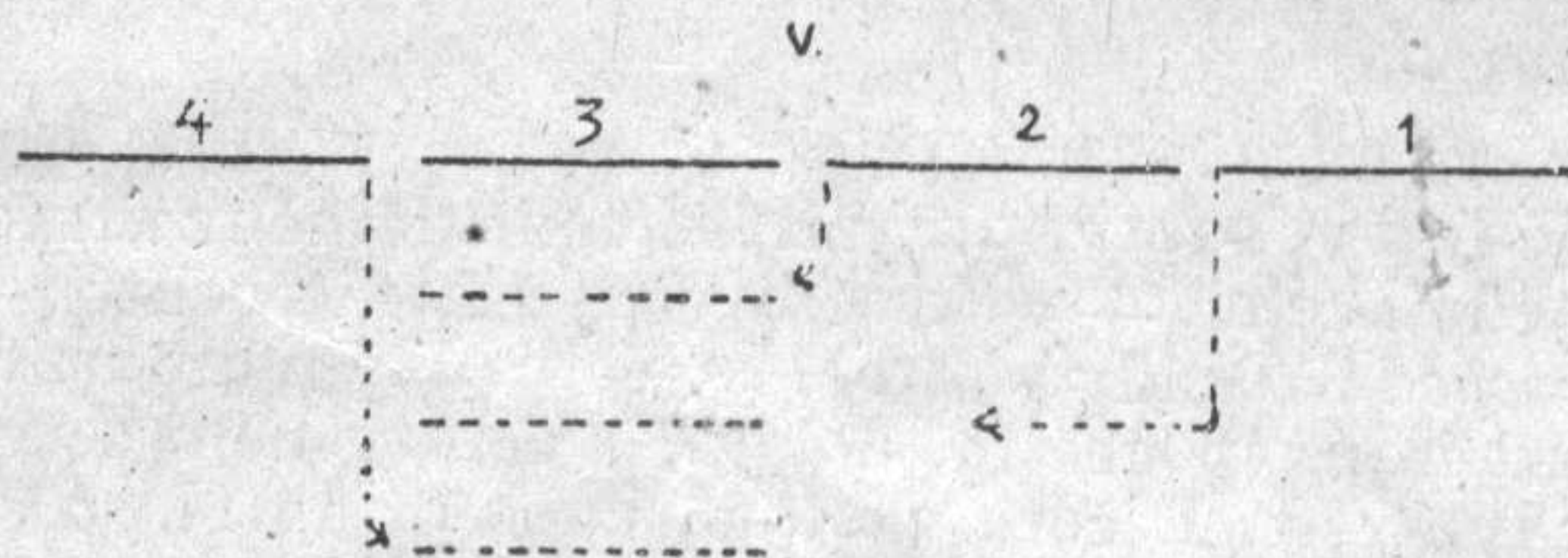
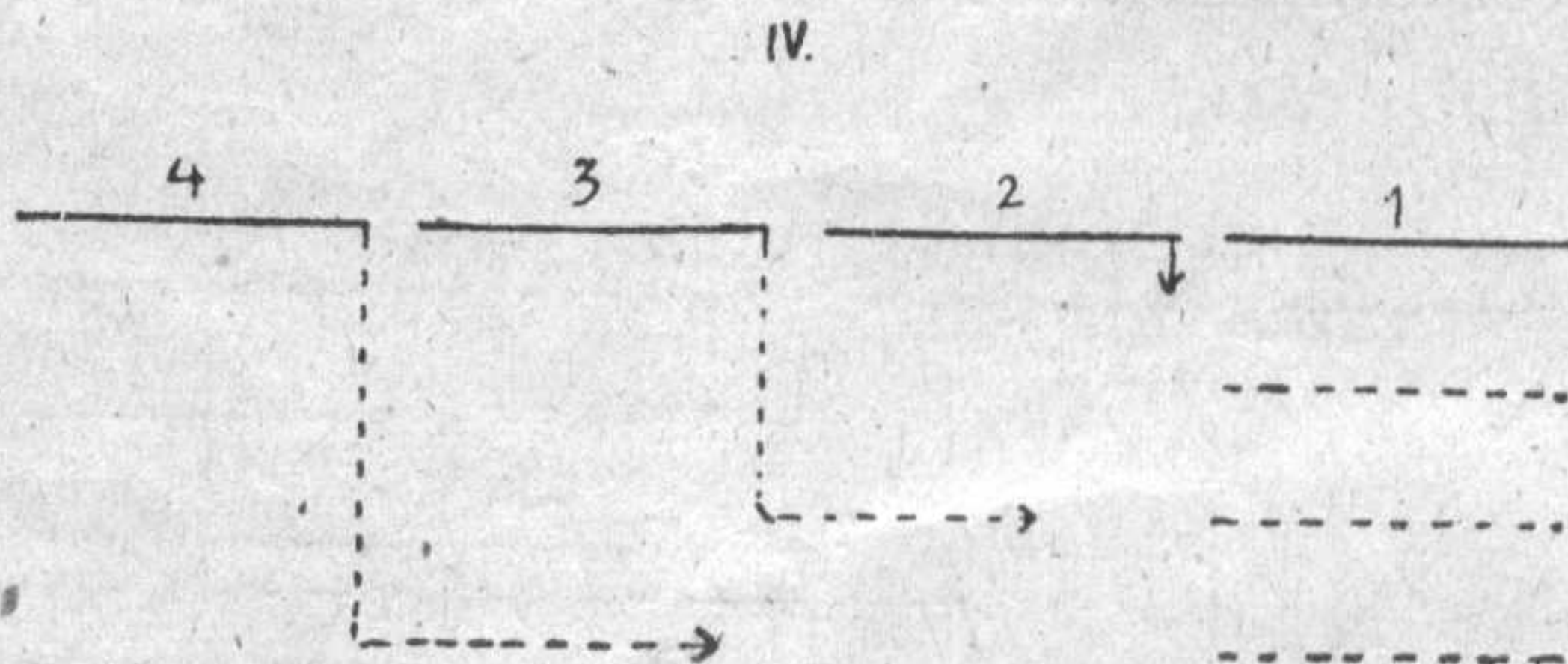
K povelu vel. roty : »Pochod« vykročí 1., 3. a 4. č. a pod úhlem 90° zajdou ze 2. četou na vzdálenost 6 kroků četa od čety. Čety z levo zajdou před četami, jež přicházejí z prava. Vel. čety,

stoje za pravým křídlem ve vzdálenosti o krok větší než má zaujmouti jeho četa, velí: »*Zastavit — stát!*« a »*V šik v pravo (vl.) — čelem!*«

4.) Čelný proud možno utvořiti ze šiku na každou četu (Viz diagram IV., V. a VI.) Povel zní:

»*Čelně na četu x — v proud!*«

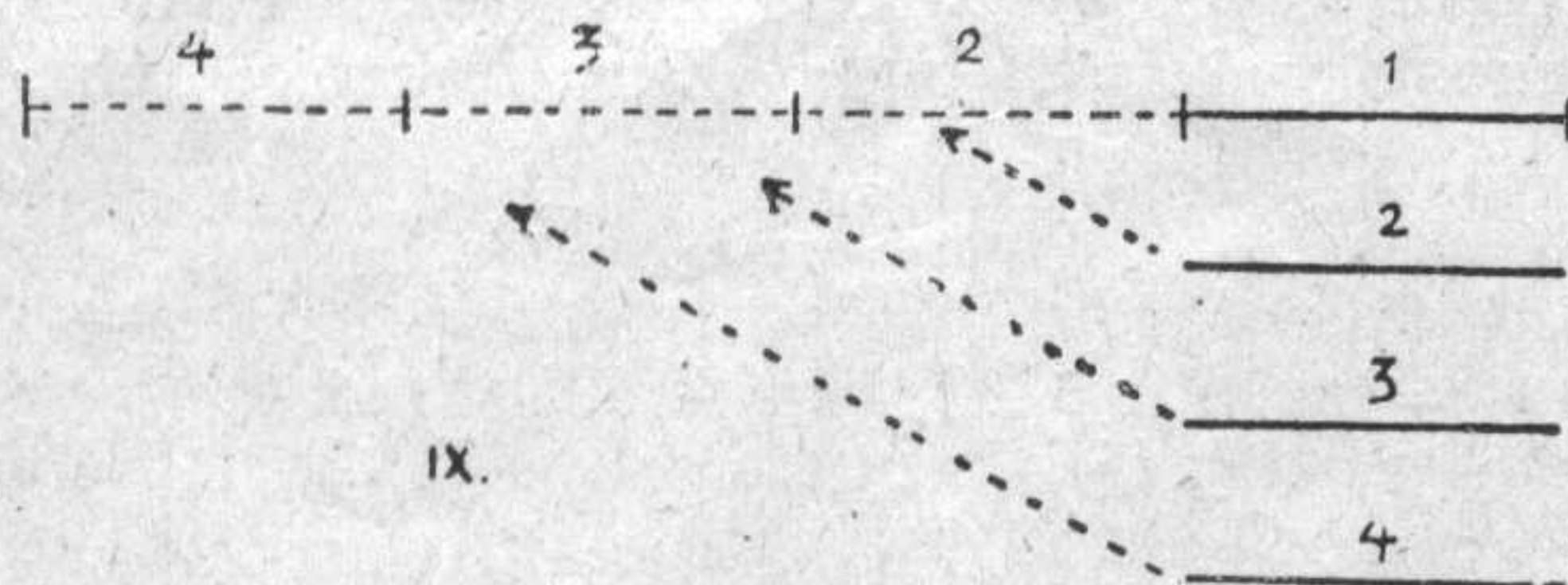
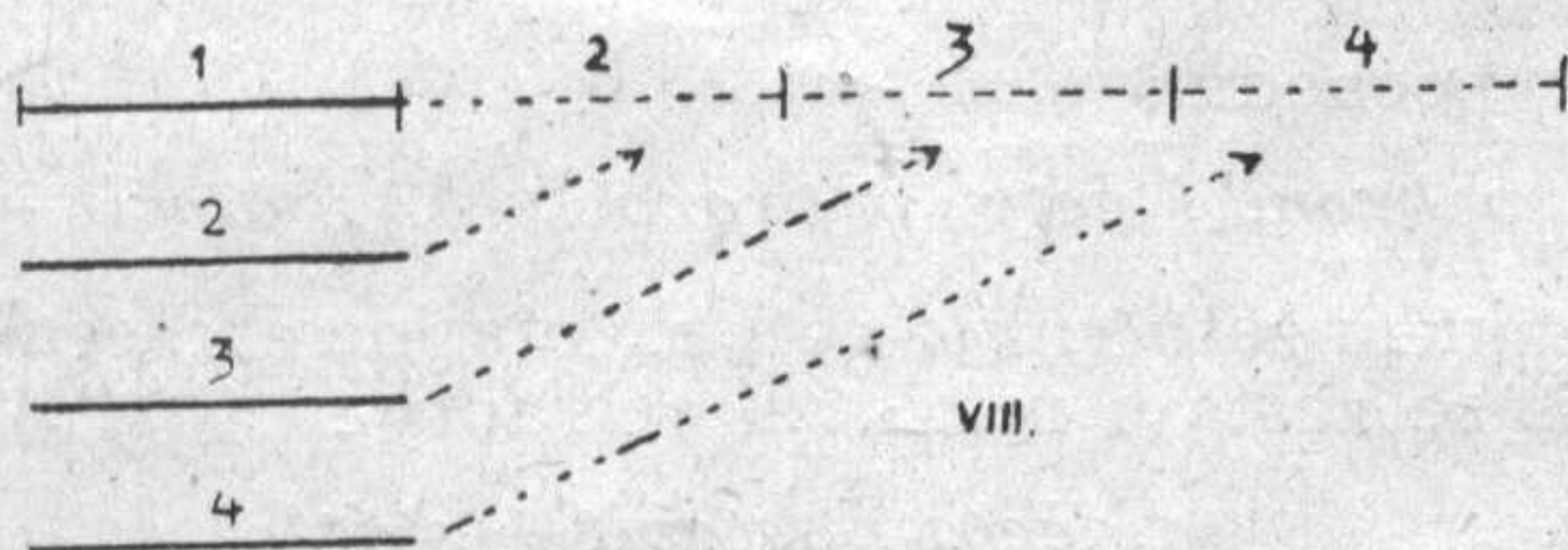
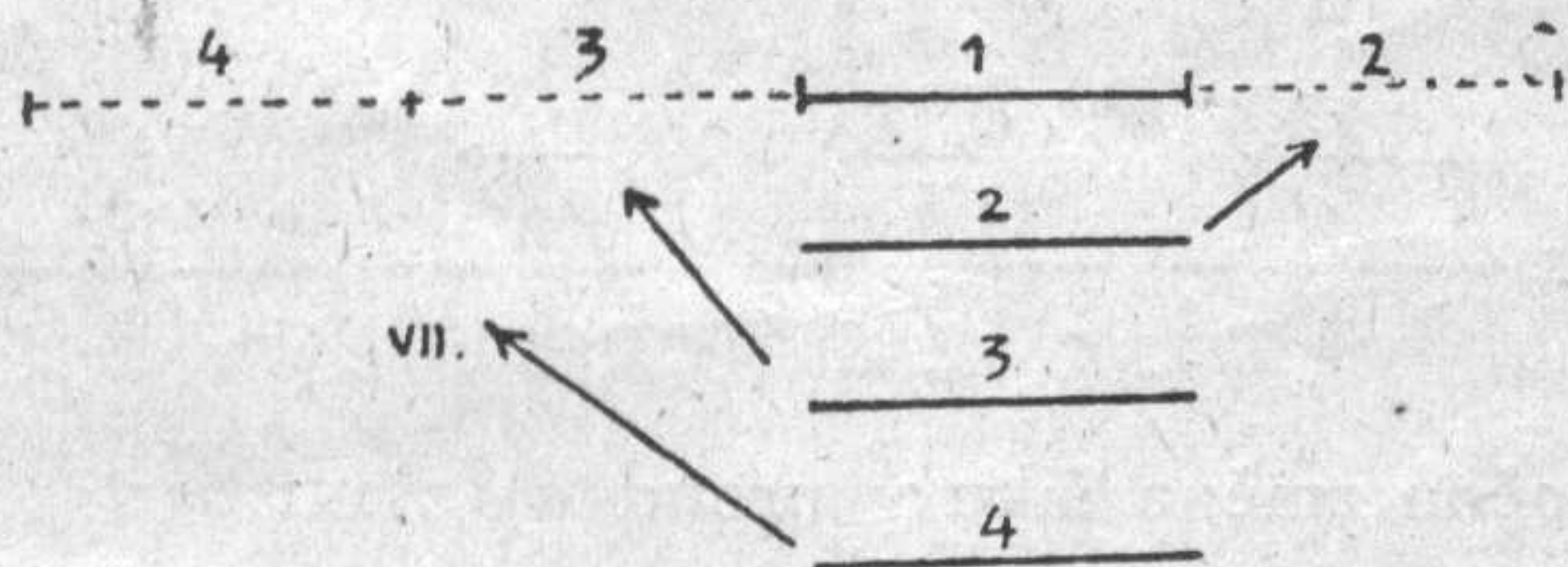
5. O pochodu šikem z čelného proudu. Velitel roty během pochodu velí:

»Čelně — v šik!«

Chce-li však velitel docílití přeskupení krátce vzpříčením a nikoli přechodem v čtyřstup, velí:

»Čelně v šik. Ze středu v příč!«

Prvá četa podržuje směr a zastaví aneb zkrátí krok na povel rotného velitele. Druhá četa kráčí vzpřímeným směrem na pravo, třetí a čtvrtá vzpříčeným na levo. Když získaly čety dosti místa, aby se svými vnitřními křídly mohly se sraziti v šik s četou v předu kráčející, velí v. č.: »Zpět čelem!« a když první četa na povel velitele roty: »1. četa zastavit — stát!« zastaví, velitelé čet 2., 3. a 4. velí, jakmile dostihli výše stojící čety, též: »zastavit — stát!« (diagr. VI.I.) Podobně provede se »Čelně na pr. (na l.) v šik! Ze středu — v příč!« (Viz diagr. VIII., IX.)

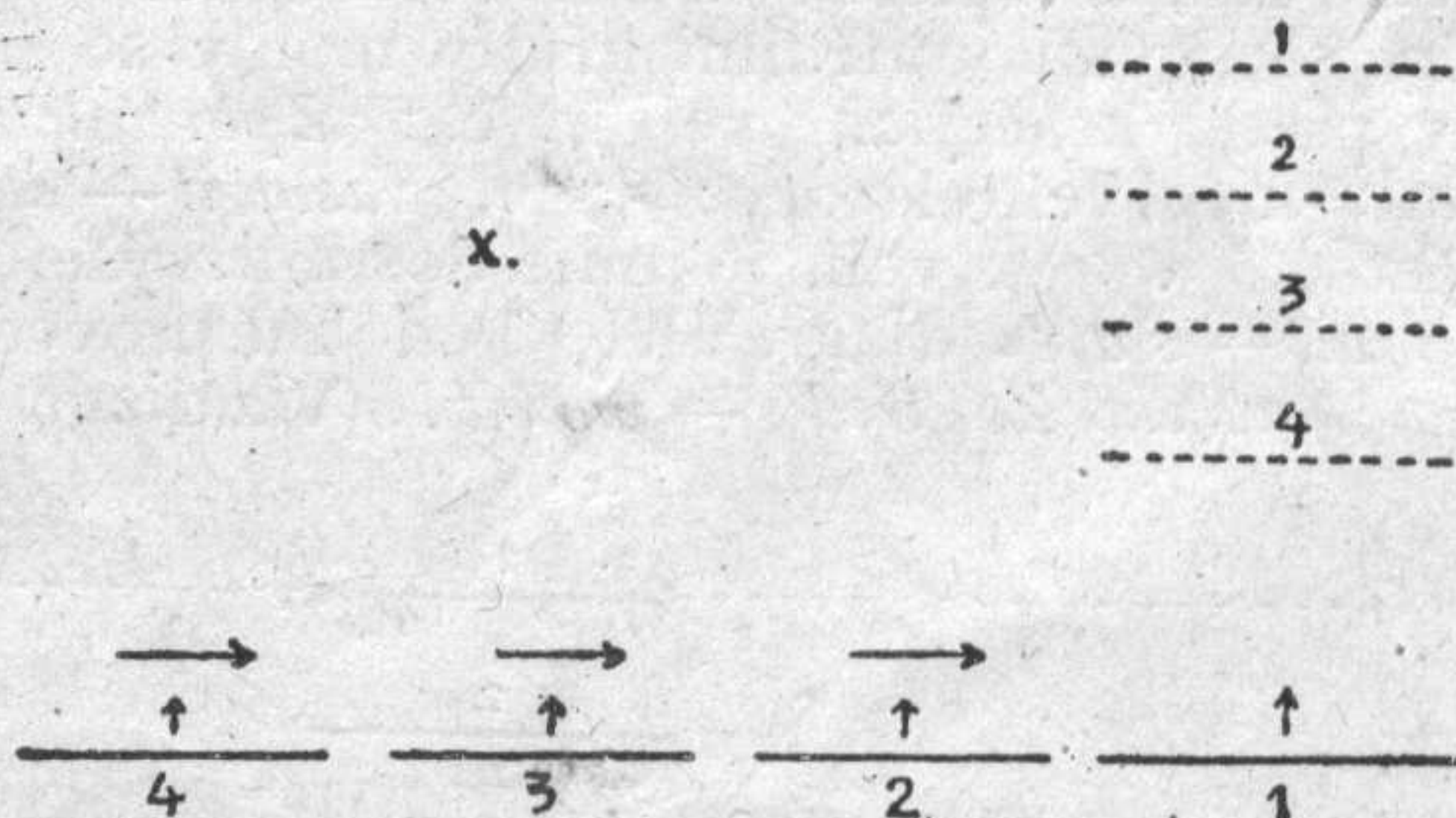

6. Čelná změna šiku v proud (čelný pr.) v pochodu děje se z pravidla jen na krajní čety (na křídelní čety) na povel:

»Na levo (na pravo) — čelně v proud!«

Mimo četu, jež byla v povelu jmenována, všechny ostatní čety na pov. svých velitelů: »Čtyřstup v pravo (v l.) bok!« obrátí se čelem k četě, jež má býti v proudu čelnou, a když zašly za ní tak daleko, že pravá jejich křídla kryjí na pr. kř. čelné čety, velí vel. č.: »V šik v levo — čelem!«

Velitel roty prvou četu buď zastaví, aneb zmírní ruch jejího pochodu, aby ostatní čety mohly zaujmouti náležitou vzdálenost (6 x) (Viz diagr. X.)

7. Bočná změna šiku v proud a) z místa :

Bočně v proud — čety v pravo (v l.) zatočit. Pochodem pochod!

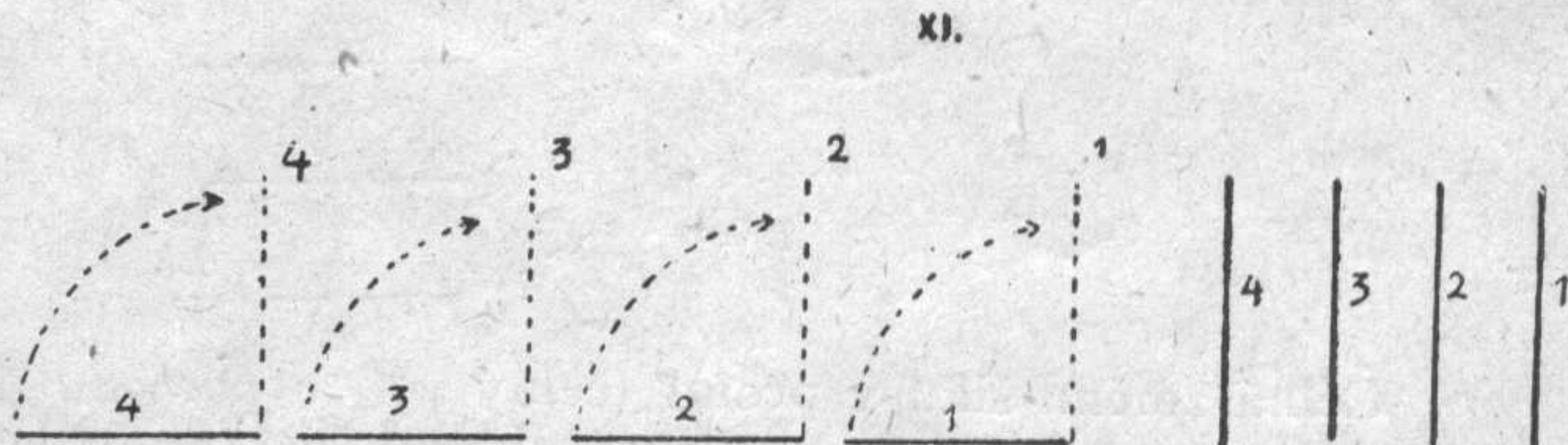
b) v pochodu :

»Bočně v proud! čety v pravo (v l.) zatočit — Zatoč!«

Po úplném zatočení (o 90°) 1. četa jde zkráceným krokem dále, nebo se zastaví na povel vel. roty :

»1. četa Zastavit — stát!«

Ostatní čety po zatočení dojdou za 1. četu na vzdálenost 6 kroků na povel svých velitelů: »Plný krok!« Po dosažení správné vzdálenosti v. č. velí buď: »Zkrátit krok« neb »četa stůj!«

8. Jiný způsob povelu k témuž přeskupení, ale toliko na místě nebo z místa, jest :

»*Bočně v proud ! na pravo (na l.) — v příč !*« (na místě): *Pochod !*«

Velitelé čet dovedou pak čety na patřičnou vzdálenost. Děje-li se přeskupení toto z místa, je povel plný: »*Pochodem pochod !*«

Velitel roty dle libovůle rotu buď zastaví aneb zmírní ruch pochodu.

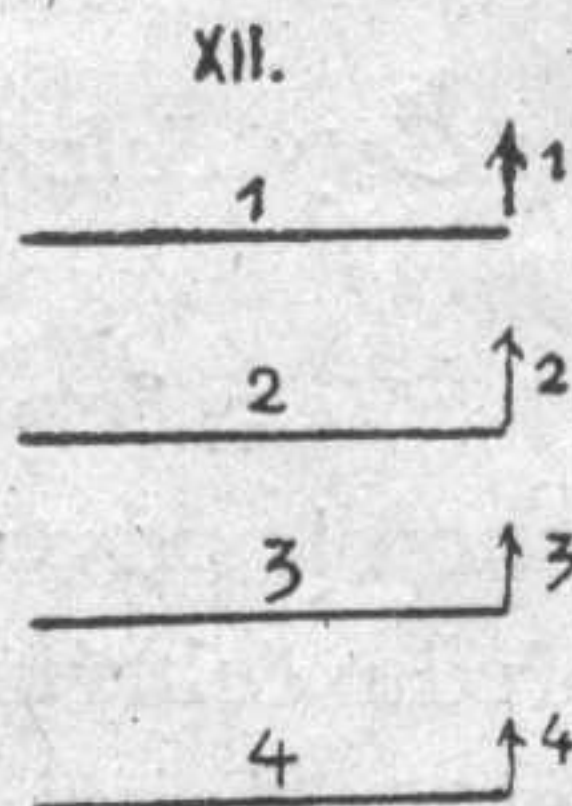
9. Čelná změna čelného proudu roty v pochodový proud.

Povel velitele roty :

»*Čelně čtyřstup spojit. V pravo (v l.) — v bok ! Pochod !*«

Na povel . . . v pr. (v l.) bok !« všechny čety utvoří čtyřstupy v označenou stranu a na povel: »*pochod !*« vykročí 1. č. a hned zatačí tím směrem, jejž zaujímal čelný proud, když 1. četa celá zatočila, připojí se k ní na povel v. č. : 2. četa »*pochod !*« k 2. četě třetí atd.

Vel. roty může určit pořad, v jakém mají čety tvořit pochodový proud, na př. »3., 2., 1., 4. č. *pochod !*« V pochodovém proudu jde vel. roty 8 kroků před rotou, velitelé čet po straně své čety u čelné čtveřice.

10. Čelná změna pochodového proudu v proud čelný, a) na místě. Velitel roty :

»*Čelně v proud ! na levo (na pr.) v příč — pochod !*«

K povelu na »l. (pr.) příč« udělají čety $\frac{1}{4}$ obrát v l. (pr.) a na povel »pochod« provedou každá pro sebe, současně vzpříčení v šik (diagr. XIII.). Jakmile čety přešly v šik, velitelé čet dovedou své čety na vzdál. 6 x od čety.

b) z místa : Provádí se tak jako na místě, s tím rozdílem, že čelné dvojice zkráceným krokem jdou ku předu, čety se nezastavují, dojdou na patřičnou vzdálenost jedna od druhé a na povel velitele roty buď se zastavují aneb přejdou plným krokem v normální pochod. Provádění toto nařídí velitel roty povelem :

»*Čelně v proud na levo (na pr.) v příč !*« - »*Pochodem pochod !*«

c) v pochodu: velí velitel roty pouze:

»Čelně v proud na levo (pr.) — v příč!«

načež čelné dvojice čet ihned zkrátí krok a ostatní zachovají se jak u b).

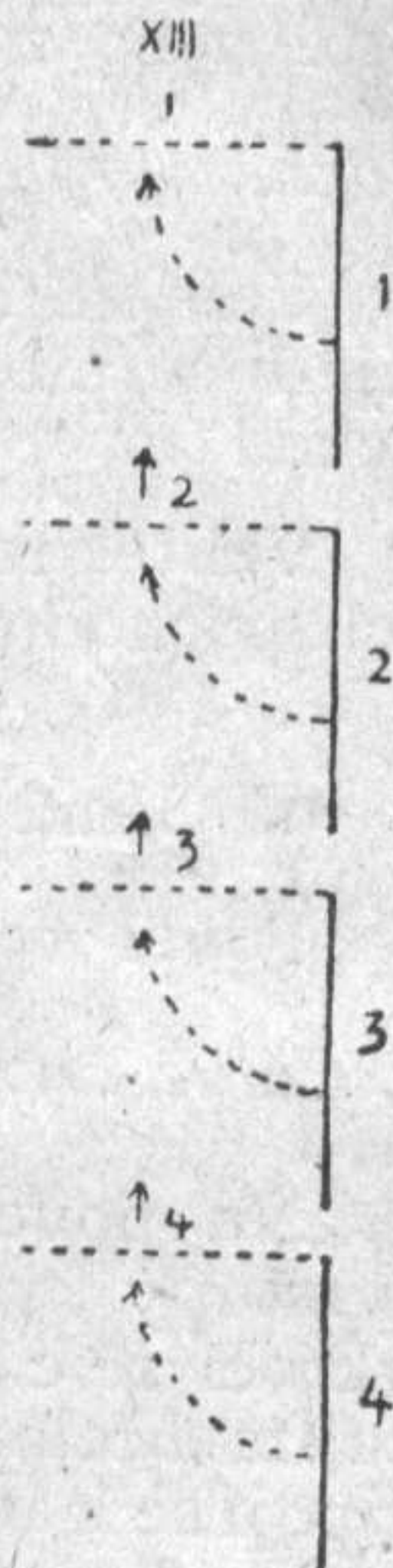
II. Změna pochodového proudu v proud s četami na stejné výši. a) na místě:

Vel. roty:

»Čety čelně na stejnou výši — pochod!«

Vel. čety povel: »2., (3. 4.) četa za mnou!« odvedou své čety na rozstup 6 x ku předu čelnými čtveřicemi do stejné roviny s četou stojící. 2. četa na pravo, 3. a 4. četa na levo od 1. čety.

b) během pochodu provede se tato změna bez povelu »pochod!«, aby zadní čety mohly dostihnouti čelnou četou, velí vel. roty: »Prvá četa — stůj!« aneb: »zkrátit krok!« (diagr. XIV.). Velitel roty povel: »Čety čelně na pravo (na levo) na stejnou výši!« (pochod na místě) může udati směr a označí zadním četám postavení, v jakém se mají seskupiti. Provádění jest podobné jako u diagr. XIV. s tím rozdílem, že zadní čety jdou všechny buď na pravo a neb na levo.

Bočné čety na stejnou výši, s větším rozstupem možno docílití prostým zatočením čet na povel:

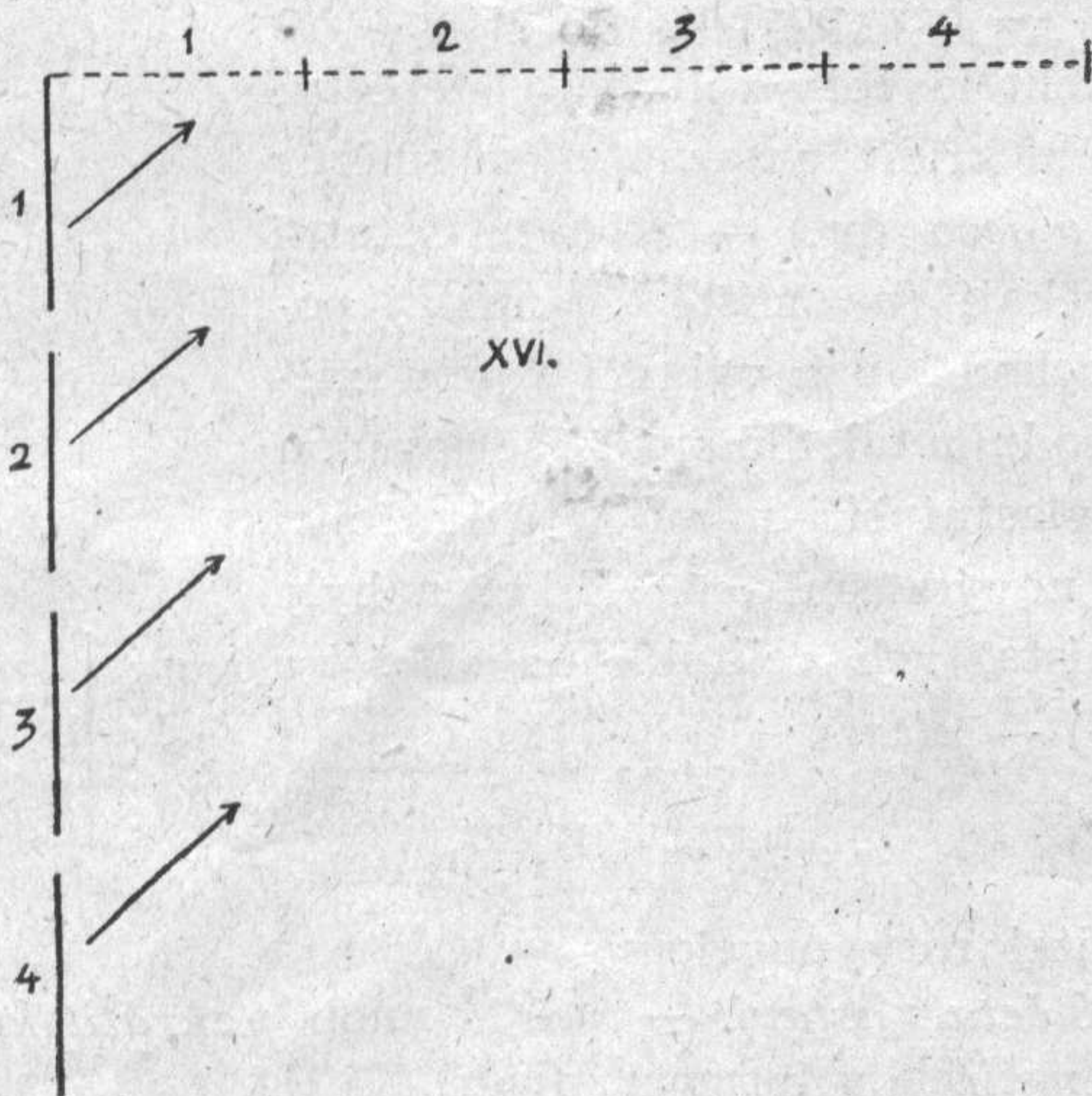
»Čety bočně v pravo (v l.) — zatočit!«

Z místa se velí ještě »pochoď!« (diagr. XV.).

12. Čelná změna pochodového proudu v šik. Vel. roty:

»Čelně v šik na pravo (na l.) přič!« —
»Pochod!«

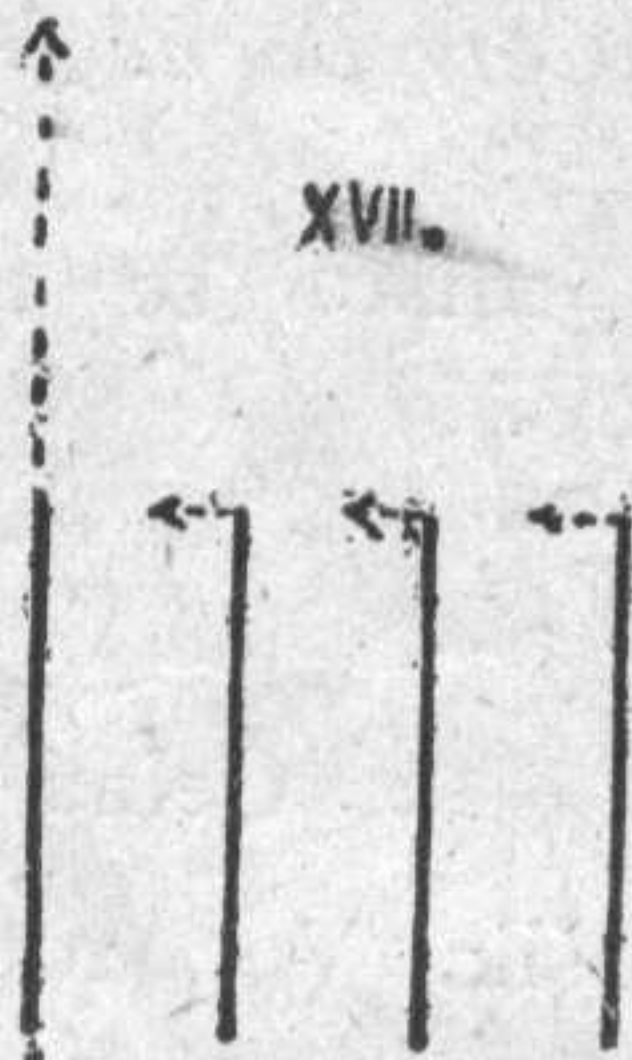
Celá rota z pochodového proudu vzpříčením přejde v šik, jak bylo u čety ze čtyrstupu cvičeno. Z místa nutno veletí: »pochodem pochod!« v pochodu povel: »pochodem pochod!« odpadne (diagr. XVI.).

13. Přejít z čet na stejné výši v pochodový proud
Povel velitele roty:

»Na X četu pochodový proud — pochod!«

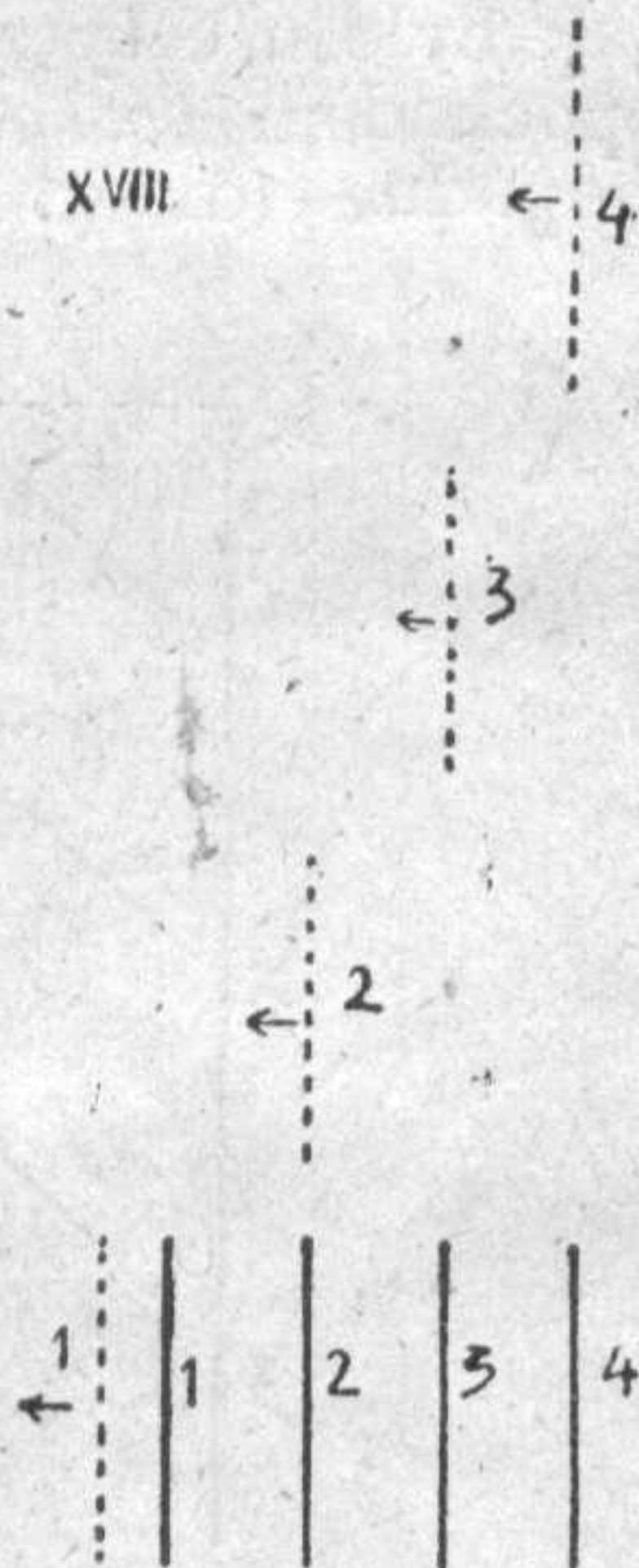
Provádí se z místa i v pochodu (při tom vynecháme »pochod!«). Na povel »pochod!« aneb v pochodu na povel: »pochodový proud« vykročí pojmenovaná četa, k níž se postupně připojí ostatní čety v pořadí, jež si přeje v. r. Proud pohybuje se směrem, jež vytkne v. r. (diagr. XVII.).

14. Bočná změna roty s četami na stejné výši v šik.
Velitel roty:

»Bočně na levo (pr.) v šik!« — »Pochod!« (na místě).

»Pochodem pochod!« (z místa). V pochodu — bez povelu »pochod!« Na povel velitele roty velí velitel té čety, jež jest na křídle v naznačeném směru: »V šik v levo (pr.) — čelem!« Ostatní čety vyčkají (na místě a z místa) povelu »pochod!« pak vykročí a jdou směrem původním tak dlouho, až se posunou o svou vlastní šíři mimo četu kráčející v šiku novým směrem. Když nabyly dosti místa, velí velitel čet: »V šik v levo (pr.) — čelem.«

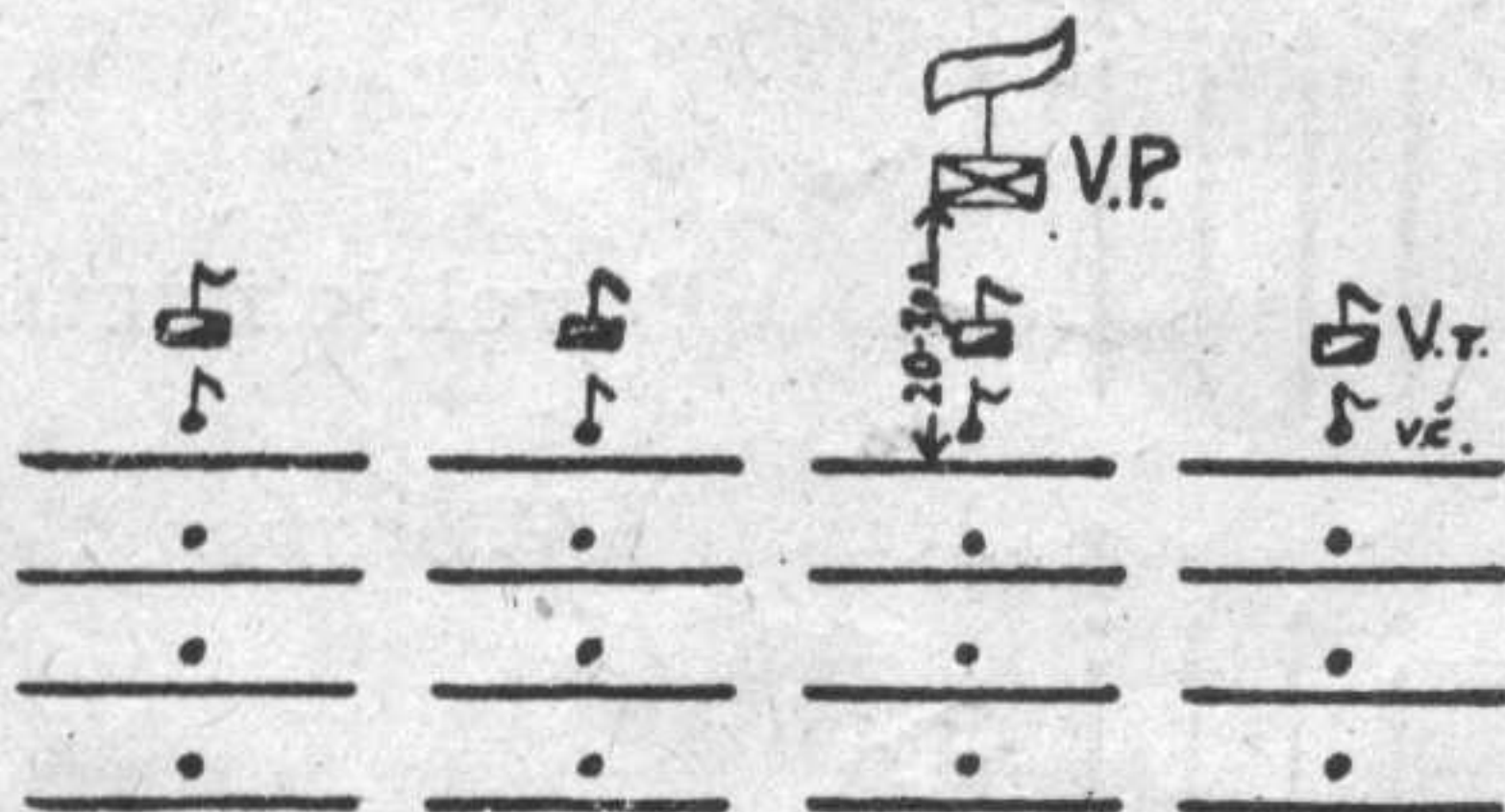

Velitel roty povelem:

»X četa zastavit — stát!« aneb »zkrátit krok!« umožní nařízenou formaci (diagr. XVIII.).

PRAPOR.

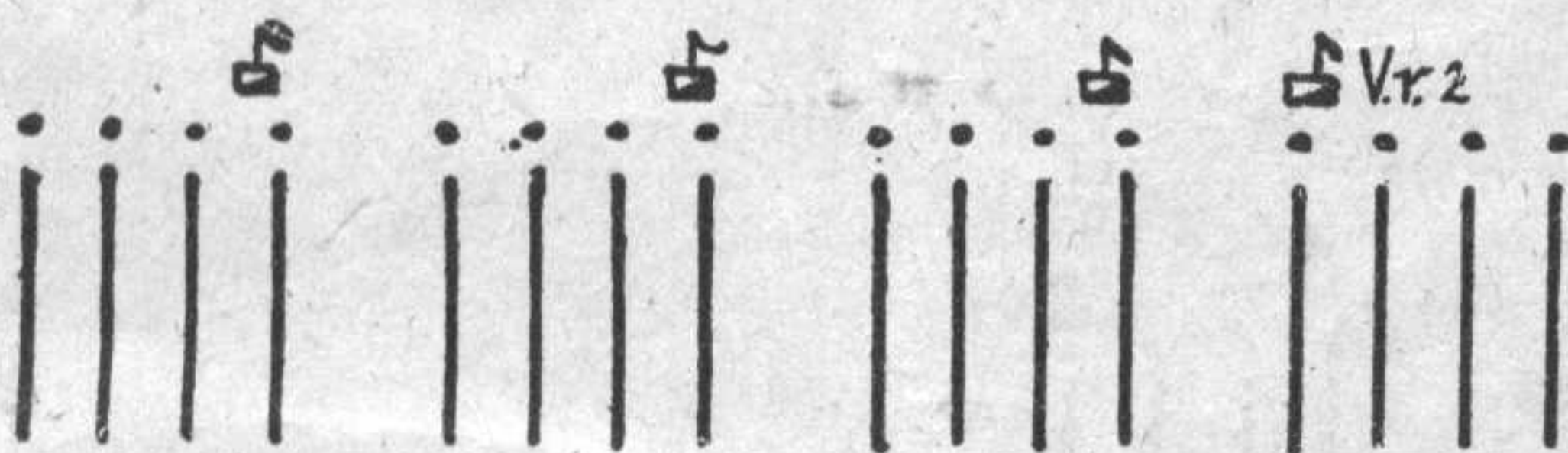
Čelný sraz.

Povel k nástupu :

»N prapor v čelný sraz — nastoupit !«

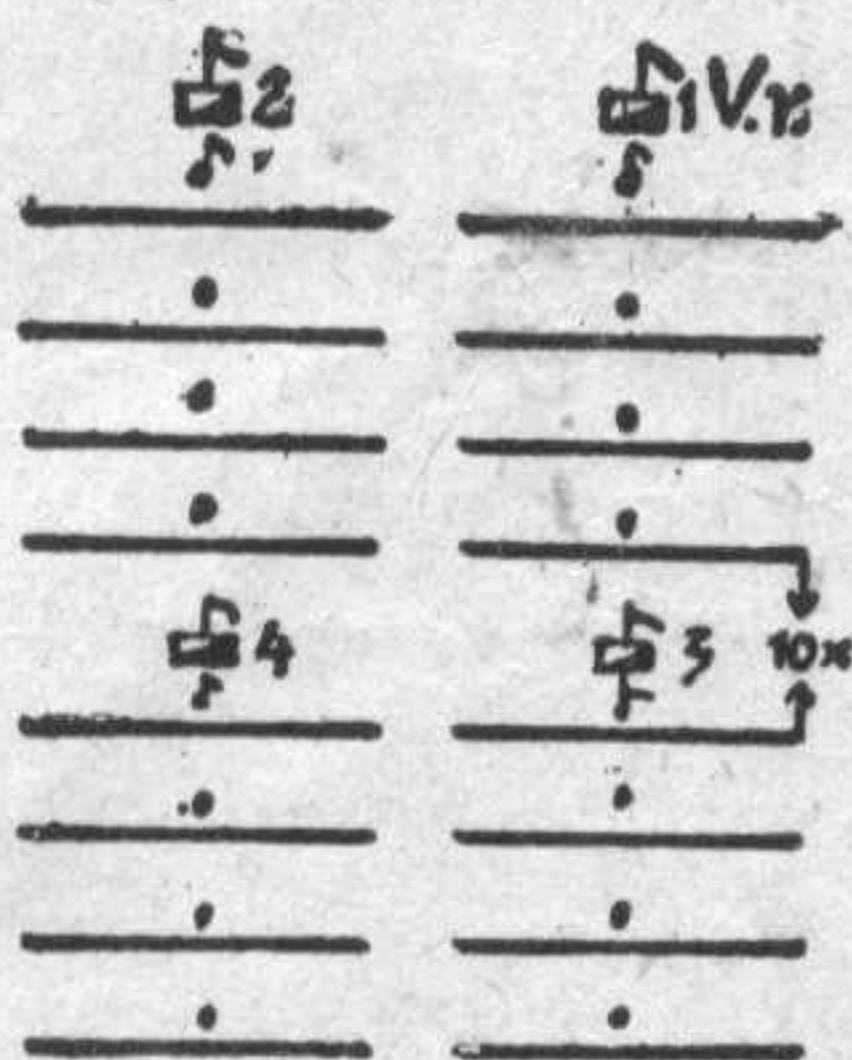
Boční sraz.

Povel k nástupu :

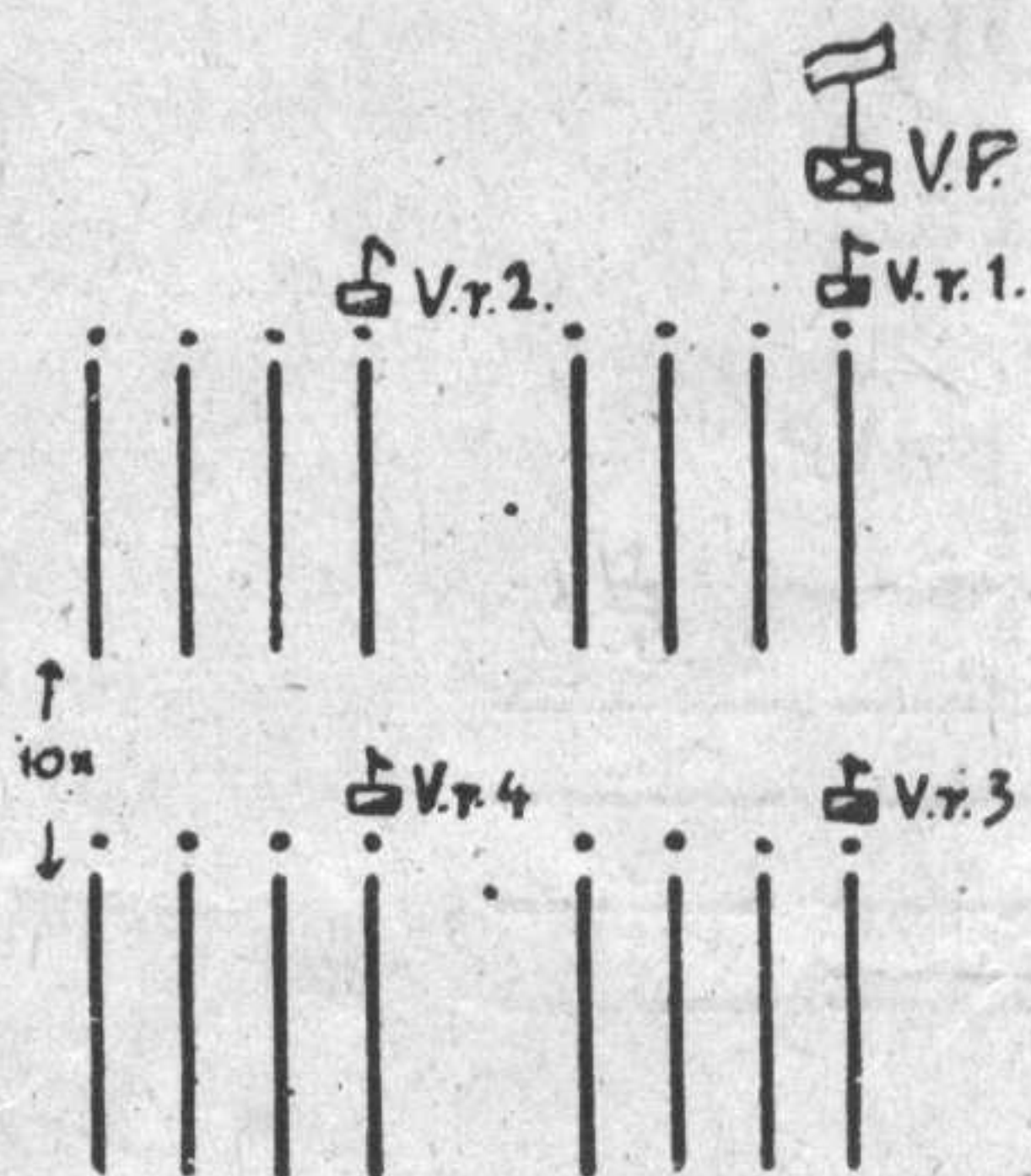
»I. prapor v boční sraz — nastoupit !«

Dvojitý čelný sraz.

Povel k nástupu :

»Prapor v dvojitý čelný sraz — nastoupit !«

Dvojité bočný sraz.

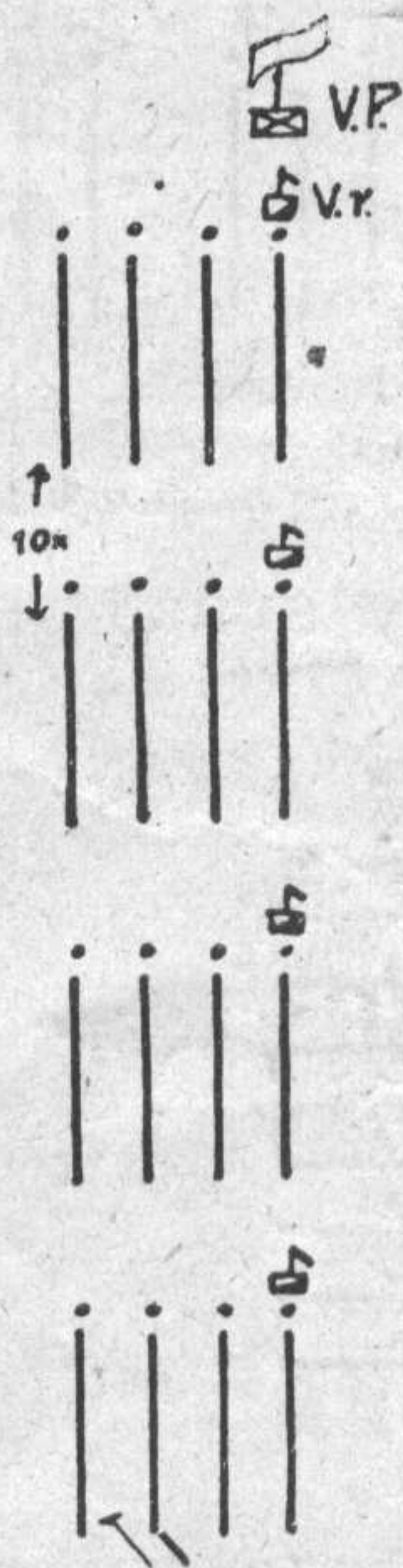
Povel k nástupu:

»N prapor v dvojité bočný sraz — nastoupit!«

Bočný proud.

Povel k nástupu:

»x prapor v bočný proud — nastoupit!«

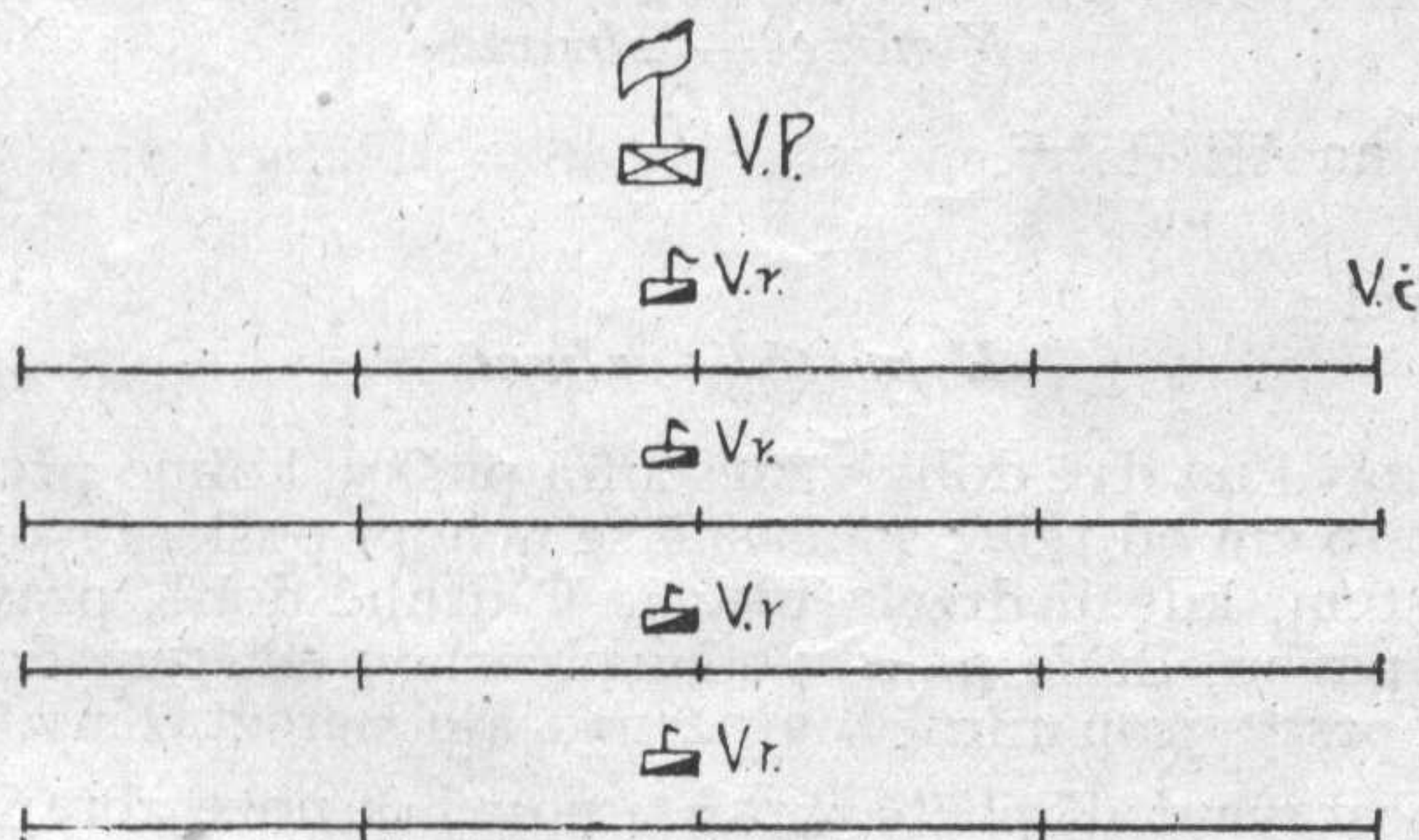
Čelný proud.

Povel k nástupu:

»1. prapor v čelný proud — nastoupit!«

Šikový proud.

Povel k nástupu:

»1. prapor v šikový proud — nastoupit!«

Výkon a seskupení se provádí takto: Velitel praporu:
 »(3. rota) směrem k vysokému stromu! — 1. prapor v čelný sraz — nastoupit!«

Všechny roty se vyřizují a udržují rozstup a vzdálenost od roty naznačené velitelem praporu.

Rozstup a vzdálenost rot mění velitel praporu dle daných poměrů. Rota nastupují dle služebních čísel od prava na levo neb z předu do zadu. Jiné pořadí určuje velitel praporu.

K odchodu z jakékoliv formace praporu pochodový proud: Velitel praporu velí:

»N rota směrem k . . v pochodový proud v pravo (v levo).
 N rota — ku předu!«

V mnohých případech velitel praporu označuje roty jmény jejich velitelů, na př. »Rota br. por. K.«

CVIKY VE ZBRANI.

V klidu je zbraň svisle u nohy, při pochodu se drží vodorovně u boku. Z tohoto základního držení zbraně se konají veškeré cviky polní.

Ku počtě zbraň se velí toliko z klidu na místě a byl-li dán dříve povel k noze zbraň.

Na tři doby koná se povel:

»Na rámě — zbraň!«

Z tohoto postavení se vykonává povel :

»K noze — zbraň !«

Rovněž na tři doby.

Povel :

»K poctě — zbraň !«

se vykonává na dvě doby vznesením pušky kolmo před pravé oko, asi 10 cm od těla; současně se uchopí puška levou rukou pod místem, kde ji držela pravá. V druhé době, pravá ruka obejmě pažbu, držíc palec pod uzávěrkou směrem do leva a ostatní prsty jsou mírně nataženy, ale neroztaženy.

Z postavení *»K poctě zbraň !«* povel *»k noze zbraň«* se vykoná na tři doby. V první uchopí pravá ruka pušku pod řemenem nad levou rukou ; v druhé době se přisune puška k boku; teprve ve třetí době ruka levá pustí pušku a pravá ji bez hluku postaví k noze.

Povel :

»K boku — zbraň !«

je povel pro držení pušky při pochodu; vykonává se na dvě doby. Z postavení *»K noze zbraň«* se puška nadhodí a uchopí pod stupnicí, po té se skloní do vodorovné polohy. Při sejímání s ramene se vykonává povel *»K noze zbraň !«* na tři doby.

Povel :

»K střelbě — zbraň !«

se vykonává se čtvrtobratem na dvě doby z postavení *»k noze zbraň«*; na tři doby při sejímání s ramene.

Obdobně se vykonává povel :

»V kleku k střelbě — zbraň !«

Další povely jsou :

»Bodák vsad' ! — Bodák zpět !«

»Náboj v zbraň ! — Náboj zpět !«

»K prohlídce zbraň !«

ПОСТА А ПРІСАГА.

Pocta za pochodu aneb na místě se děje k povelu :

»*V pravo (levo) — hledě!*«

Původní postavení se zaujímá pak na povel

»*Přimo — hledě!*«

Ku přísaze zní povel :

»*K přísaze obnaž — skrání!*«

»*Pokryj skrání!*«

ODLOŽENÍ ZBRANĚ A ZBROJE.

Odložení zbraně a zbroje musí se dít v naprostém tichu. Pověly jsou :

»*V kozlík — zbraň!*«

»*Odlož — zbroj!*«

»*Uchop — zbroj!*«

»*Do zbraně!*«

Poslední povel budiž používán místo dosavadního »Uchop — zbraň!«

STŘELBA.

Druh střelby je dvojí: a) volná střelba, b) salvy.

Rychlost střelby se řídí povely: a) Zvolna! b) Rychle!

Při každém druhu střelby, v jakémkoli seskupení máme dva povely :

»*K střelbě!*«

(dosavadní »K palbě zbraň!«) a

»*Pal!*«

Rozkaz ku střelbě mimo vlastních povelů musí vždycky obsahovati: 1.) cíl a směr, 2.) položení těla; po té teprve za

3.) přijde povel — *K střelbě!* — 4.) vzdálenost a teprve na konec za 5.) přijde povel — *Pal!* — Chce-li velitel docílití společného výstřelu rázem (salvy) nahradí pátou část rozkazu povelom:

K líci — zbraň! — Pal!

Příklady pro střelbu čety v sevřeném tvaru:

a) Při volné střelbě:

- 1.) Retěz podél okraje lesa. —
- 2.) Stojte (kleče, leže)!
- 3.) *K střelbě!*
- 4.) *14 set!*
- 5.) *Pal!*

b) Při salvě:

- 1.) Bočně postupující proud. —
- 2.) Stojte (kleče, leže)!
- 3.) *K střelbě!*
- 4.) *14 set* nebo: 1. a 3. roj 14, 2. a 4. roj 16.)
- 5.) *K líci zbraň — Pal!*

Poloha těla, kterou velitel rozkázal, se zaujme po povelu »*k střelbě!*« Také puška se po tomto povelu připraví ku střelbě. Proto musí po případě velitel před nařízením vzdálenosti učiniti kratičkou přestávku. Teprve po zaujetí příslušného postavení všemi střelci, velí vzdálenost pro měřítko či stupnici.

Chce-li velitel střelbu přerušit, velí:

»Střelbu — zastavit!«

Při salvě možno výkon zastavit ještě po povelu. »*K líci — zbraň!*« a to jediné zřetelným povelom:

»Zpět — zbraň!«

Střelba v řetězu. Ve střeleckém řetězu odpadá návěští: »*K střelbě!*« jelikož má již každý připravenou pušku nabitou. Zbývají nám tudíž pouze povely: »*Pal!*« a »*Střelbu — zastavit!*« Dokonce i cíl, na který se střílí, označuje velitel jenom tehdy, vidí-li, že toho je třeba. Příklad povelu v řetězu by tedy byl:

Buď:

»Osm set! — Pal!«

Nebo:

»Zákopy podél silnice. Osm set! — Pal!«

Střelba salvami v řetězu děje se jen ve výjimečných případech. Povel je obdobný jako v sevřeném útvaru. Přirozeně, že tu odpadá určení polohy těla.

Střelba roty.

Při rotě jsou rozkazy velitele roty dané ku střelbě toliko dispozicemi; povely prováděcí dává velitel čety.

a) **Volná palba.** Velitel roty dá rozkaz: »Jízda v pravo v příč na vršku u topolu 12 set (po případě určí každé četě různou vzdálenost) Palte!« Chce-li určit velitel jenom část roty ku střelbě, velí místo palte: »1. a 2. četa palte!«

Velitelé čet opakují data, daná velitelem roty, určí polohu těla a povel — pal! — jemuž možno předestati povel, určující rychlost střelby (zvolna neb rychle — pal!) zahájí střelbu. Při střelbě si volí jak velitel roty, tak velitelé čet svá místa tam, odkud mohou nejlépe účinky střelby pozorovati.

b) **Salvy.** Hodlá-li velitel roty zahájit střelbu salvami, dá k tomu po označení cíle a vzdálenosti rozkaz povel: »Četami — salvy!«

Příklady pro střelbu roty:

a) *volná palba*:

1.) Zákopy od skupiny topolů v předu až ke kapličce na vršku v pravo příč.

2.) 14 set.

3.) *Palte!*

b) *salvy*:

1.) Proud pohybující se mezi lesíkem a skupinou domů.

2.) 16 set (nebo určí: 1. a 2. četa 14, 3. a 4. 16 set.)

3.) *Cetami — salvy!*

STŘELECKÝ ŘETĚZ.

Všeobecné.

Ve střelecký řetěz musí se rozvinouti nejen četa, ale i rota z každého seskupení, a to na místě i v pochodu, pokud možno co nejrychleji. Velitel roty dává tu, pokud není rota seskupena v šiku, rozkazy, jichž provádění řídí se povel velitelů čet.

Rozkaz velitele roty musí obsahovati: 1.) Účel rozvinutí; 2.) čety, které přejdou v řetěz, a směr, jakož i stranu rozvinutí; 3.) čety, jež zůstanou v záloze. Tak tedy zní na příklad rozkaz velitele roty: »K útoku! Prvá četa směrem k vysokému dubu. 1. a 2. četa čelně — v řetěz. 3. a 4. četa záloha za středem!«

Povel k rozvinutí čety vestřelecký řetěz musí obsahovat tyto údaje: 1.) Roj, který udává směr, jakož i tento směr. 2.) roje, které mají v řetěz přejíti. Pravidelně to bývá celá četa a proto se toto slovo předesílá; 3.) stranu (bočně, čelně).

Přechod v řetěz se děje poklusem. V každém roji musí být určen zástupce rojaře a střed.

Četa.

Ceta se musí z každého útvaru, každým směrem rychle rozvinouti v řetěz. Ceta se rozvinuje buď v jednu linii nebo ve 2 linie (vlny). Vzdálenost mezi těmito je 10 až 15 kroků. Při tvoření dvou linií — vln — nachází se první a druhý roj v 1. vlně, třetí a čtvrtý roj ve 2. vlně. Ceta zaujímá v řetězu do šířky 60 — 100 kroků.

Tak jako velitel roty může již předem naříditi rozvinutí roty proti palbě dělostřelecké a za účelem snadnějšího přechodu v řetězy, tak i velitel čety může jednotlivé roje předem dirigovati stejným způsobem.

Rozčlenění čety v blízkosti nepřítele se děje na příklad povelem:

»Směrem k . . . roje čelně na nestejnou

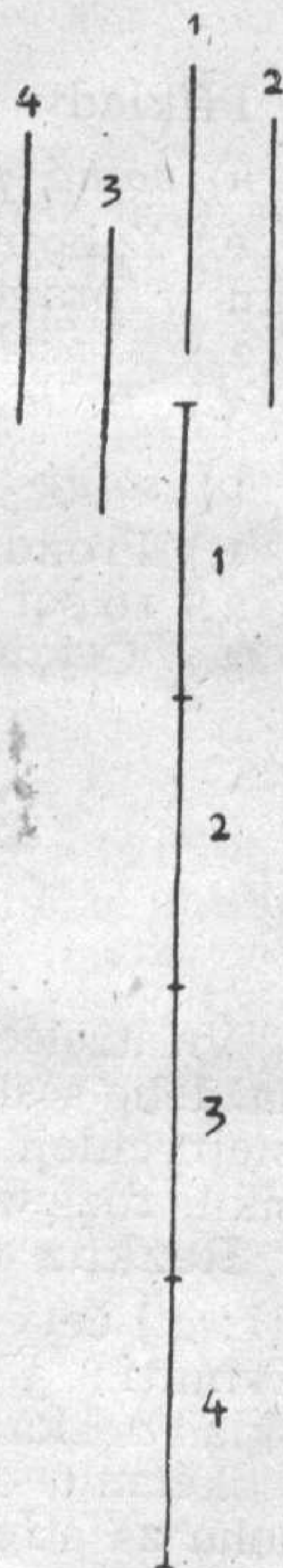
(stejnou) výši!«

nebo

Roje čelně na pravo

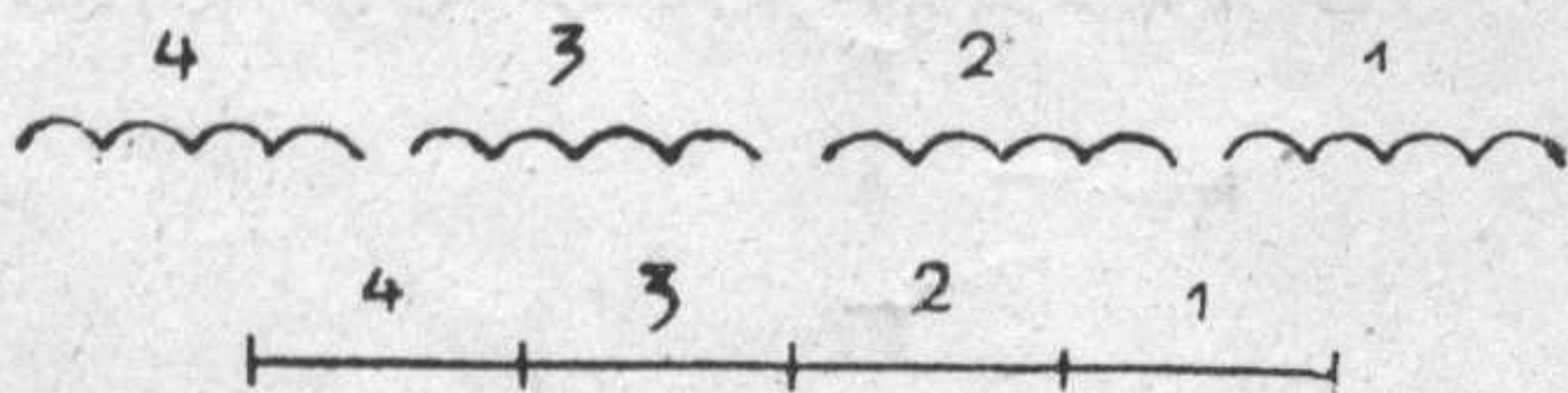
(na levo) na nestejnou (stejnou) výši!

Rozstup 20 kroků!«

Rozvinutí v řetěz.

1. Ze šiku a řadu se děje rozvinutí v řetěz na povel :
»N roj směrem k . . Četa čelně v řetěz ! — Rozstup 15 kroků!«

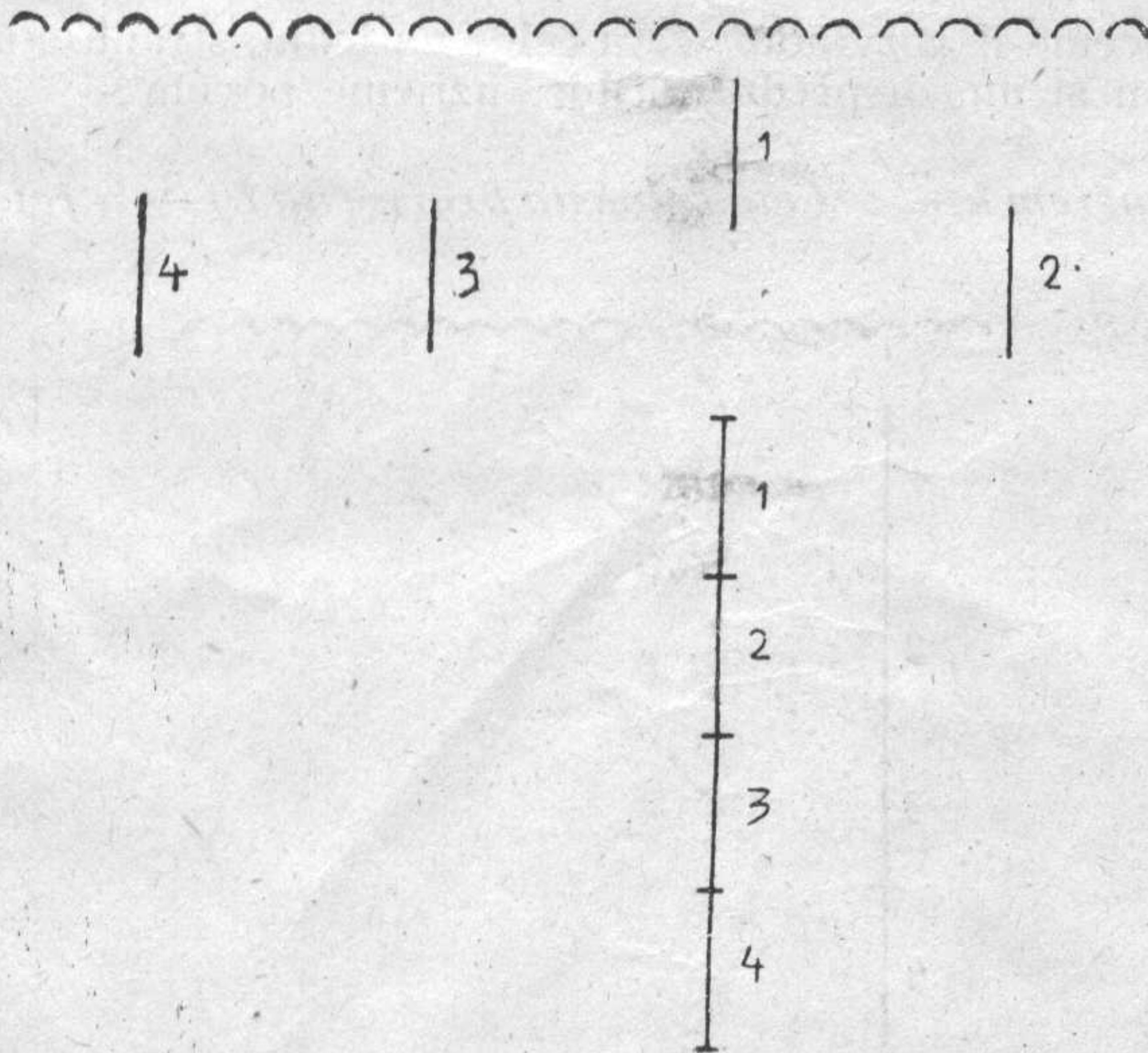

Není-li naznačeno, který roj má dodržovati udaný směr, připadá tento úkol druhému roji. — Je přirozeno, že ze šiku a řadu možno přejíti také v řetěz do boku povel :
»Četa bočně v pravo — v řetěz !«

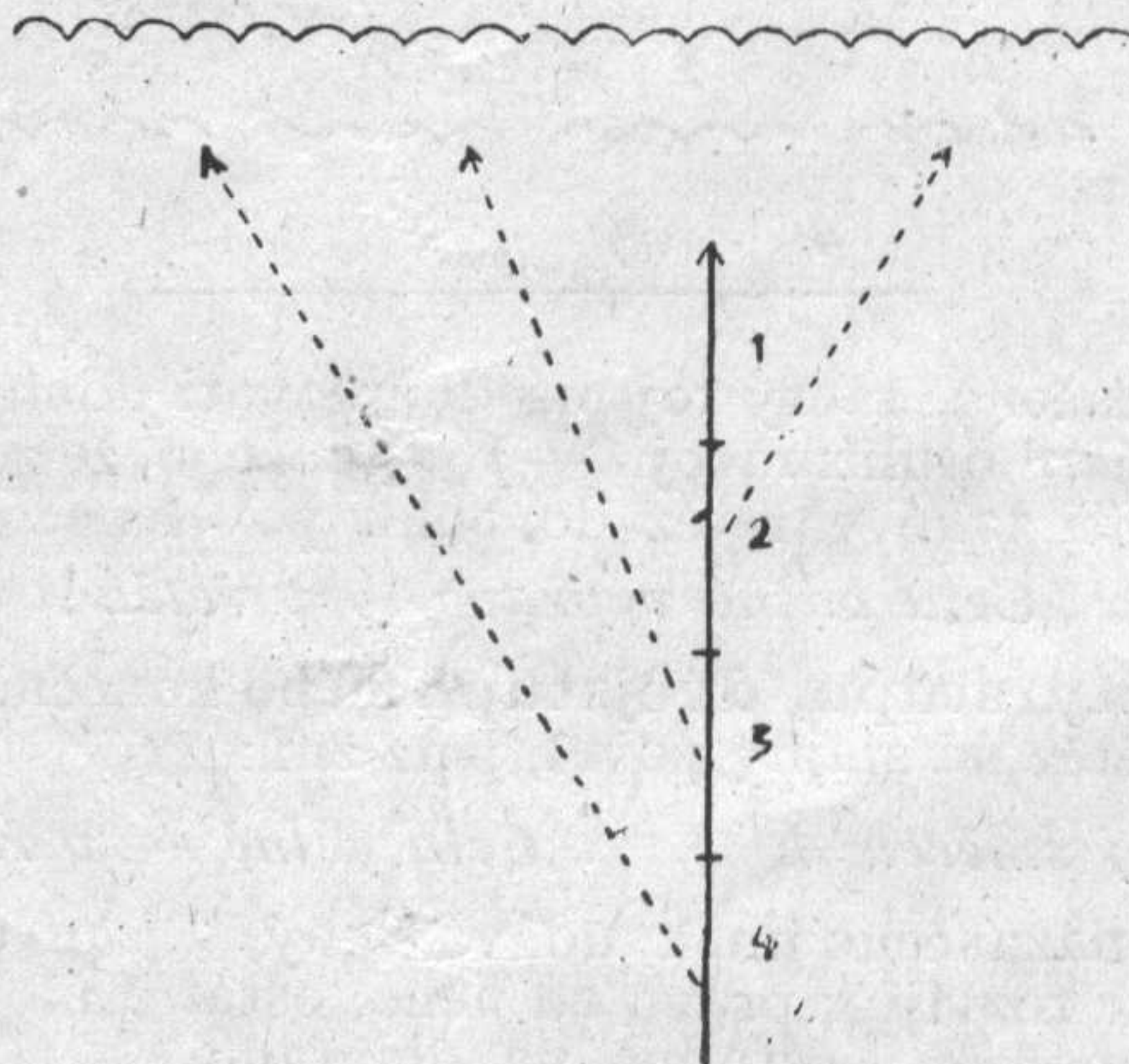
2. Ze čtyřstupu, dvojstupu nebo konečně ze zástupu se rozvíjí řetěz na stejný povel, jenž zní :

»N roj směrem k . . . Četa čelně — v řetěz !«

Není-li naznačeno jinak, udává čelný, t. j. přední roj směr. Druhý roj se rozvíjí v pravo od něho, ostatní na levo. Provedení je vyznačeno postupně na diagramu

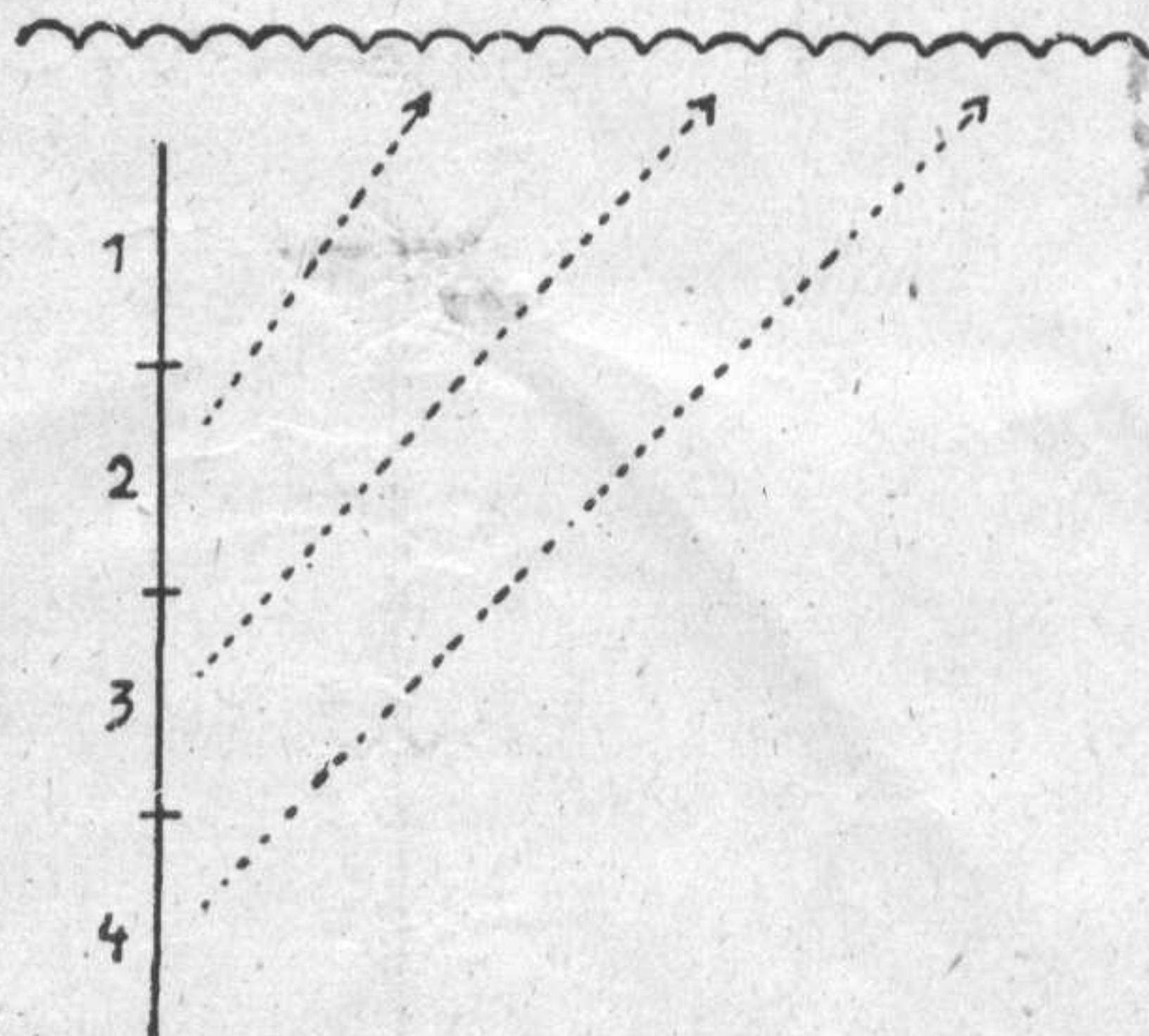

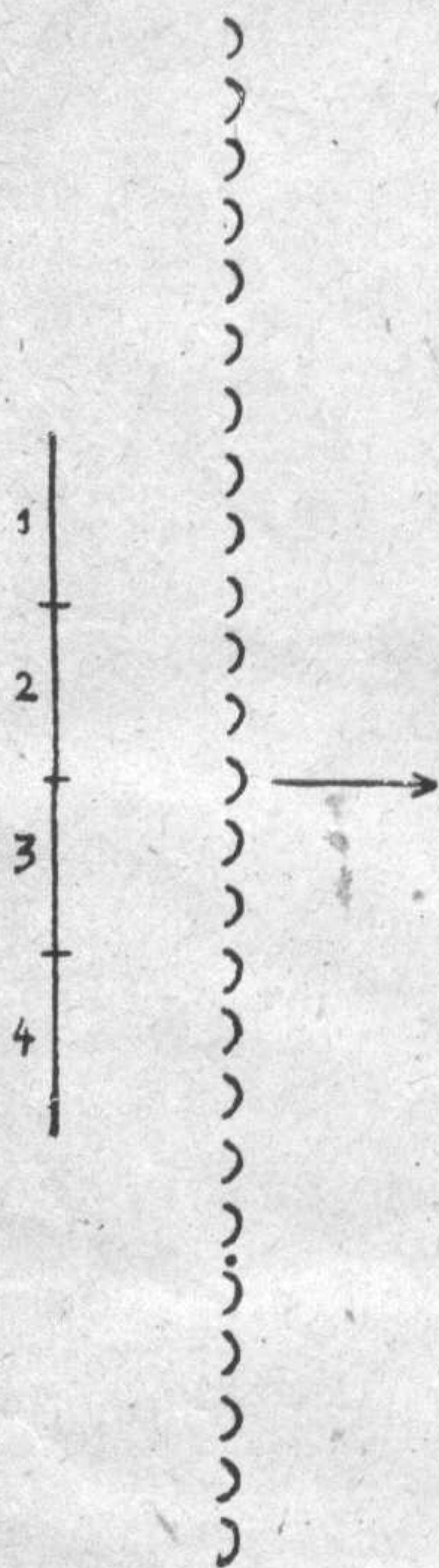
Na diagramu následujícím, je naznačeno rozvinutí přímo z původního seskupení. Je-li žádán větší rozstup, připojí se povel: »*Rozstup 6 kroků a p.*!«

Chceme-li rozvinouti četu čelně na jednu stranu a nikoliv po obou stranách předního roje, užijeme povelu:

»*Směrem k . . Četa čelně na pravo (na l.) — v řetěz!*«

3.) **Bočně ze čtyřstupu, dvojstupu nebo zástupu se rozvine četa v řetěz na povel:**

*»N roj směrem k . . Četa bočně
v pravo (v levo) — v řetěz !«*

Ve dvou vlnách se rozvíjí četa v řetěz dle diagramů a na tyto povely :

*»Na prvý roj směrem k . . Četa čelně ve dvou vlnách
— v řetěz !«*

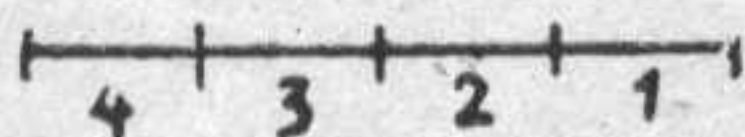
1.vlna

2.vlna

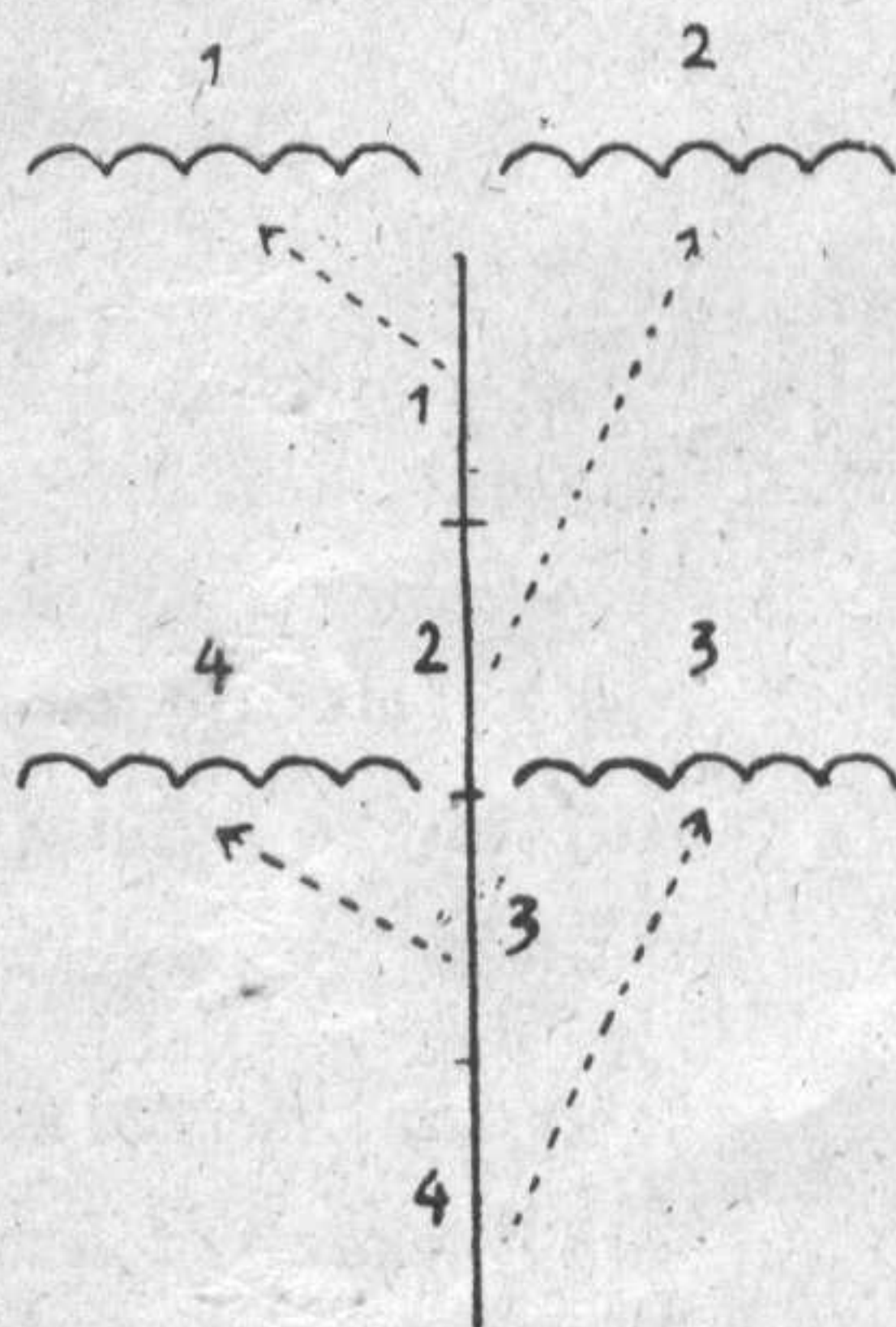

10[±]15^{''}

Nebo :

»Četa čelně ve dvou vlnách — v řetěz !«

Postup řetězu.

Postup řetězu může se dít buď celými roji, aneb ve skupinách o jednom až třech střelcích. Tento druhý způsob nazýváme »přeběžkami«. V prvním případě dává velitel čety povel :

»Roji — ku předu !«

Na to rojař velí :

»Roj — střelbu zastavit ! — Ku předu !«

V případě druhém, zní povel velitele čety :

»Přeběžkami — ku předu !«

Na tento povel zastaví střelci jednotlivě střelbu a plazí se nebo běží rychle v před.

Když nastal vhodný okamžik, a je patrné, že máme nad nepřítelem převahu fysickou i morální, přechází se k bodákovému útoku, k němuž povel zní :

»Na bodák !«

OBSAH.

	Strana
Všeobecná ustanovení	3—5
Základní pojmenování	3, 4
Cvičební a taktické názvosloví	4
Povely, pokyny, znamení a rozkazy	5
Výcvik jednotlivce	5—11
Základní postavení	5
Pozdrav a pocta	6
Cvičení řadu	6, 7
Obraty na místě	7, 8
Pochod a jeho druhy	9, 11
Obraty v pochodu	9
Zatáčení řadu a zástupu	9, 10
Vzpříčení	10, 11
Rozstup a sraz	11
Výcvik šiku	11—16
Přeskupení ze řadu	11, 12
Přímý nástup	12
Dvojstup	12, 13, 14
Čtyřstup	14, 15
Zatáčení šiku	15
Vzpříčení	15, 16
Četa	16—17
Rota	17—26
Základní postavení	17, 18
Zatáčení	18
Přeskupení roty	18—26
Prapor	26—27

Cviky ve zbrani	29—31
Pocta a přísaha	31
Odložení zbraně a zbroje	31
Střelba	31—33
Střelba čety v sevřeném útvaru	32
Střelba v řetězu	32
Střelba roty	33
Střelecký řetěz	33—38
Všeobecné	33
Rozkaz velitele roty	33
Četa	34
Rozvinutí v řetěz	35—38
Postup řetězu	38

